



wéi dat virun der Pandemie de Fall war. Aus deem Grond schwätze mer haut jo nach eng Kéier iwwert de Congé pour soutien familial.

De Gesetzesprojet 7803 ass eng Ännerung vum Gesetz vum 23. November 2020 iwwert de Congé pour soutien familial am Kader vun der Covid-19-Kris. Vill Dagesstrukturen, déi sech ëm eeler Leit a Persoune mat enger Behënnerung këmmere, hunn am Fréijoer d'lescht Joer aus bekannte Grënn hir Diere missen temporär zoumaachen. D'Familljen, an deene jiddweree schafft, hu sech du selwer ëm hir Familljemembere këmmere missen an dat huet si viru grouss Erausforderunge gestallt. Fir d'Leit an dëser Situatioun ze ënnerstëtzen, huet de Familljeministère de Congé pour soutien familial als Noutfallmesur ageféiert gehat.

Mir stëmmen haut déi zweet Verlängerung vun dësem Congé, deen da bis de 25. November 2021 geet. Duerch déi vill Neiinfektiounen, notament am Zesummenhang mat deene verschiddene Variante vum Virus, kënnen verschidde Strukture fir eeler Leit a Persoune mat enger Behënnerung nach ëmmer nëmmen eng begrenzten Zuel u Leit ophuelen, sief dat duerch coronabedéngten Ausfäll beim Personal oder duerch ze kleng Raimlechkeeten, fir eebe justement déi wichteg Geste-barrière kënnen anzehalen.

Dobäi kënnt natierlech déi besonnesch Vulnerabilitéit vu verschiddene Persounen, déi et oft onméiglech mécht, dass déi Leit sech un d'Geste-barrièren halen. Ech denken do u Leit, déi duerch eng bestëmmte Krankheet oder Behënnerung de Mask eeben net kënnen unhalen.

Aktuell gëtt dëse Congé vun zwielef Persoune genotzt. E puer Demanden, fir de Congé pour soutien familial verlängert ze kréien, sinn och schonn um Ministère erakomm. Dofir ass et eiser Meenung no immens wichteg, dat bestoend Gesetz eeben nach eng Kéier ze verlängeren, an dat nach eng Kéier ëm sechs Méint, wéi scho gesot, bis de 25. November.

Här President, de Kader vum Gesetz bleift deen nammlechten. De Congé pour soutien familial kann ugefrot ginn, wann eng autoriséiert Struktur temporär, am Kader vun der Covid-19-Pandemie, hir Aktivitéiten deelweis oder komplett astelle muss. De Congé ka souwuel vu Residente wéi och vu Frontalieren ugefrot ginn. Eng autoriséiert Struktur muss sech deemno eeben net onbedéngt hei zu Lëtzebuerg befannen, mee kann och am EU-Ausland leien.

D'Demande fir de Congé pour soutien familial muss wéi gewinnt un de Familljeministère geschéckt ginn an ass natierlech och u gewësse Konditiounen gebonnen. Och déi Konditiounen sinn déi selwecht wéi am ale Gesetz an dofir ginn ech op dëser Plaz och net nach eng Kéier dorop an.

Wann d'Demande akzeptéiert gëtt, da stellt de Familljeministère e Certificat an duebeler Ausféierung aus, deen un den Employeur an un d'Krankekeess geschéckt muss ginn. De Congé hält dann op, wann déi autoriséiert Struktur de Minister informéiert, dass hir Aktivitéit erëm deelweis oder komplett opgeholl gëtt, an doduerch och erëm Plaz fir déi eeler oder behënnert Persoun fräi ginn ass.

D'Zäit am Congé pour soutien familial ass gläichgestallt mat enger Incapacité de travail, déi am Fall vun enger Krankheet oder engem Accident ugefrot ka ginn. Dowéinst profitéieren d'Salariéen hei och vun deene selwechte Rechter, wat d'Sécurité sociale an den Aarbechtsschutz betrëfft. Fir dass et zu kenger finanzieller Benodeelung kënnt, wäert dëse Congé och weider remuneréiert ginn. D'Sécurité sociale iwwerhëlt zu 100 % d'Bäihëlfen, op déi Salariéen en Urecht hunn.

D'Mutualitéit vun den Employeure rembourséiert dem Patron dann och de komplette Salaire mat de Charges patronales, déi hien u seng Salariéen am Congé pour soutien familial ausbezuelt huet, an iwwerhëlt och d'Indemnité pécunière fir d'Indépendanten. Do dernieft genéisst de Salarié natierlech och Kënnegungsschutz, soulaang den Employeur virschréftsméisseg vun der Absence informéiert gouf.

Betoune wëll ech dann hei och nach eng Kéier, dass hei ausschliisslech erwuesse Persoune viséiert sinn, déi e groussen Deel vun hirer Autonomie verluer hunn an dowéinst an hirem Alldag op d'Hëllef vun enger drëtter Persoun ugewise sinn.

An esoulaang de Virus net mat Sécherheet verschwonnen ass, muss mir och weider de Familljen ënnert d'Äerm gräifen, fir dass si sech ëm hir Léifste këmmere kënnen.

Fir weider Detailer, léif Kolleeginnen a Kolleegen, verweisen ech op mäi schrëftleche Rapport an ech géif dann hei och vun der Geleeënheet profitieren, lech villmools Merci ze soe fir dat opmierksaamt Nolauschteren, an och den Accord gi vun der Fraktioun vun der Demokratescher Partei.

Ech soen lech Merci.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - An ech soen dem Här Rapporteur Max Hahn villmools Merci a ginn

d'Wuert un den éischten ageschriwwene Riedner, den honorabelen Här Marc Spautz.

Discussion générale

■ **M. Marc Spautz (CSV).** - Merci, Här President. Am Fong geet et ëm eng Verlängerung bis de 25. November. Opgrond vun den Ausféierunge vum Här Hahn brennt et mer e bëssen ënnert de Fanger, fir nach verschidde Sujete kënnen do mat unzedeiten, wat insgesamt dat ubelaangt, déi Problematik, déi mer kenne bei den eelere Leit, mee dat ass net de Sujet vum Projet de loi. Ech wëll just soen: D'CSV ass averstane mat der Verlängerung vum Projet de loi bis de 25. November. A mir wäerten op déi aner Punkten eng aner Kéier zrëckkommen.

Villmools merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Spautz. An da ginn ech d'Wuert weider un déi honorabel Madamm Asselborn-Bintz.

■ **Mme Simone Asselborn-Bintz (LSAP).** - Merci, Här President, an och merci dem honorabelen Deputéierte Max Hahn. Hien huet ausféierlech alles gesot, wat ze soe war, an ech wëll deem och net ganz vill bäifügen. Et ass eng Verlängerung a mir ënnerstëtzen dat natierlech, selbstverständlech, well mer dat eng gutt Saach fannen. An dofir ginn ech den Accord vun der LSAP-Fraktioun.

Merci.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci, Madamm Asselborn-Bintz. An ech ginn d'Wuert weider un déi honorabel Madamm Chantal Gary.

■ **Mme Chantal Gary (déi gréng).** - Merci dem Här Hahn fir säi Rapport an d'Explikatiounen. Natierlech begrësse mer eng weider Verlängerung vum Congé pour soutien familial, well heimat d'Familljen eeben dann och weiderhin d'Chance hunn, fir doheim op hir Léifst kënnen opzepassen. A wéi ech och e puermol widderholl hunn, ass et wierklech immens wichteg, an Zäite wéi dësen och kënnen doheim eng Stäip ze hunn an op eng Ënnerstëtzung zielen ze kënnen. An ech widerhuele mech och heimat, dass ech soen, dass mer natierlech och d'Iddi ënnerstëtzen, dass esou e Congé, esou eng familiär Hëllef och no Covid vläicht kann eng Ënnerstëtzung doheim sinn. An domat ginn ech den Accord vun der grénger Fraktioun.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Madamm Gary. An da ginn ech d'Wuert un den honorabelen Här Marc Baum.

■ **M. Marc Baum (déi Lénk).** - Merci, Här President. Ech ka mech eigentlech mengen Virriedner nëmmen uschlëssen. Déi Verlängerung, mengen ech, déi mer hei votéieren dann à l'unanimité, ass e wichtegt Instrument, quitta datt et „just“, ënner Gänseféischercher, eng Dose Leit sinn, déi aktuell direkt dovunner profitéieren. A grad well et elo net e Massephenomeen ass an awer gläichzäiteg eng wichteg Hëllef ass, mengen ech, datt et och interessant kéint sinn, sech Gedanken ze maachen, wéi een no der Covidkris esou Instrumenter wéi dat hei eventuell pereniséiere kann.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Baum. An da ginn ech d'Wuert un den honorabelen Här Fernand Kartheiser.

■ **M. Fernand Kartheiser (ADR).** - Jo, Här President, och vun eiser Säit aus Merci un den Här Hahn. Mee ech géif och direkt d'Interventioun vum Kolleeg Marc Baum ënnerstëtzen. Ech mengen, et ass wierklech derwäert, och wann net vill Leit beträff sinn, fir no der Covidkris - genau dat, wat den Här Baum gesot huet - driwwer nozedanken, wéi mer déi Instrumenter an Zukunft kënnen gestalten, fir Leit ze hëlfen, déi déi Hëllef brauchen, och wann et der net vill sinn. An an deem Sënn wéilt ech souwuel dem Här Hahn Merci soe wéi och dem Här Baum fir déi Suggestioun a gär och den Accord vun der ADR ginn.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Kartheiser.

D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Familljeministesch Corinne Cahen.

Prise de position du Gouvernement

■ **Mme Corinne Cahen, Ministre de la Famille et de l'Intégration.** - Villmools merci, Här President. Merci och alle Riedner. Merci dem Rapporteur fir säin exzellente mëndlechen a schrëftleche Rapport. Merci fir Är Ënnerstëtzung, Är breet Ënnerstëtzung heibannen. Et geet effektiv, wéi elo grad gesot ginn ass, just ëm eng Dose Leit am Moment, mee fir déi ass et besonnesch wichteg.

An der Pandemie ass et eeben esou, dass net alle guerten d'Plazen, déi virgesi sinn an de Foyere fir eeler Leit oder fir behënnert Erwuessener, kënnen occupéiert ginn, well een eebe méi Distanz muss halen. An et ginn eebe Leit, déi kënnen net eleng doheim bleiwen duerch hir Behënnerung oder hiren

Alter, wou dann eng Behënnerung eeben derbäikënn. An dofir ass et ëmsou méi wichteg, dass dann een aneren Erwuessene ka bei hinne bleiwen an dass dee sech dann ëm si këmmere kann, bis dass se nees kënnen an hire Foyer de jour zum Beispiill goen.

Well dat awer elo zweemol ugeschwat ginn ass, sinn ech elo bis hei op d'Riednerpult komm: Mir wäerte kuerzfristeg e Projet de loi op den Instanze-wee ginn, mat deem mir de Congé wëllen iwwert d'Zäit vun der Pandemie eraus eebe pereniséieren. Déi aktuell Konditiounen a Prozedure mussen dofir awer ugepasst ginn.

Et ass virgesinn, dass den Haaptkrittär, fir dee Congé kënnen unzefroen, e Cas de force majeure dee Moment wäert sinn. Ech denken zum Beispiill un e Feier oder un eng nei Pandemie, wou ech jo hoffen, dass se ni wäert kommen, eeben iergendwéi e Cas de force majeure, deen dann eng Fermeture oder eng Deelfermeture vun engem agreéierte Service mat sech bréngt.

Et geet, wéi gesot, hei ëm agreéiert Servicer zu Lëtzebuerg oder an engem EU-Land, wou dann eng erwuesse Persoun am Moment net kann higoen, am Moment da wéinst der Pandemie, an dann, wa mer et pereniséieren, vläicht wéinst engem Cas de force majeure, dass e Foyer mol muss zougoen oder deelweis zougoen. An dofir si mer amgaangen, och dorunner ze schaffen. An ech soen lech alleguerte villmools Merci fir déi breet Zoustëmmung.

Villmools merci.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Madamm Familljeministesch. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7803. Den Text steet am Document parlementaire 7803².

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7803 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen.

Duerno maachen ech den Appel nominal fir déi, déi wëllen e Vote par procuration ofginn.

(Appel nominal pour votes par procuration)

Domadder ass dëse Projet de loi eestëmmeg mat 60 Jo-Stëmmen ugehall.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup (par M. Jeff Engelen) et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner (par M. Marc Baum).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

13. 7325 - Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 27 juillet 1992 relative à la participation du Grand-Duché de Luxembourg à des opérations pour le maintien de la paix (OMP) dans le cadre d'organisations internationales ;

2° de la loi modifiée du 23 juillet 1952 concernant l'organisation militaire ;

3° de la loi du 21 décembre 2007 portant autorisation de dépenses d'investissement dans des capacités et moyens militaires

De leschte Punkt vum Ordre du jour vun haut ass de Projet de loi 7325 iwwert de Bäitrag vu Lëtzebuerg bei Friddensmissiounen. D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. An ech ginn d'Wuert un de Rapporteur vun dësem Projet de loi, den honorabelen Här Carlo Back.

Rapport de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, de l'Immigration et de l'Asile

■ **M. Carlo Back (déi gréng), rapporteur.** - Här President, Här Minister, Kolleeginnen a Kolleegen, de Projet de loi 7325 modifizéiert dräi Gesetzer.

D'Gesetz vum 27. Juli 1992 iwwert d'Bedeelung vum Grand-Duché bei Opérations de maintien de la paix, déi ech OMP nennen, déi am Kader vun internationalen Organisatiounen stattfannen, gëtt an der Déift modifizéiert an och un déi aktuell Realitéit ugepasst.

Des Weidere geet et drëm, nei Modalitéiten ze fannen, fir d'Attributiounen vu Primes de vol ze definéieren. Dëst soll d'Gesetz vum 23. Juli 1952 iwwert d'Militärorganisatioun änneren.

(Brouhaha)

Dann drëttens de Champ d'application vun dem militäreschen Ekipementsfong am Gesetz ...

(Brouhaha)

Här President, kënnt Der mer ...

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Jo, wa mer géifen déi kleng Reuniounen virun d'Dier verleeën, oder wann déi et géife fäerdegbréngen, wat ech zwar selwer och net fäerdegbréngen, fir lues ze schwätzen. An doduerch, datt ech et net fäerdegbréngen, maachen ech et net. Déi, déi et net sollte fäerdegbréngen, déi sollen dann hir kleng Reuniounen am beschte virun d'Dier verleeë goen. Merci villmools.

■ **M. Carlo Back (déi gréng), rapporteur.** - Richtig!

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Carlo Back (déi gréng), rapporteur.** - Jo, merci, Här President, well wéi gesot, et ass e Sujet, wou ech elo net den Expert sinn, wou ech mech awer wëll voll konzentréieren op dat, wat ech lech hei wëll virdroen. An dofir, wéi gesot, wann et roueg ass, e bësse méi roueg ass, dat ass ëmmer scho gutt.

Wéi gesot, dëst soll d'Gesetz vum 23. Juli 1952 iwwert d'Militärorganisatioun änneren.

Drëttens, de Champ d'application vun dem militäreschen Ekipementsfong am Gesetz vum 21. Dezember 2007, deen d'Investitiionsausgaben a militäresch Capacitéiten a Mëttelen definéiert, soll erweidert ginn.

Zënter 1992 huet den internationale Kontext vu Konflikter, déi och reegelméisseg eng militäresch Dimensioun unhuelen, sech weesentlech geännert. Dëst bedéngt en Ajustement vun dësem Gesetz iwwert d'Bedeelung vu Lëtzebuerg un Opérations de maintien de la paix, wéi gesot, OMPen.

An dësem internationale Kontext, dee komplex an net previsibel ass, huelen dës international Missiounen Formen un, déi verschidde si vun deenen, déi initialement am Text vun 1992 festgehal goufen.

Dës Missiounen brauchen dofir och nei Äntwerten an nei Verdeedegungsmëttelen. Lëtzebuerg bedeelegt sech zum Beispiill am Kader vun der NATO u Missiounen wéi „Enhanced Forward Presence“ a Litauen. Dës Missiounen si schwéier an d'Definitiounen vun enger dach méi restriktiver Opération de maintien de la paix ënnerzebréngen.

D'Gesetz vun 1992 erlaabt also net méi, all déi international Operatiounen, wou Lëtzebuerg sech am Ausland elo schonns bedeelegt, mam Begrëff OMP ofzedecken. An där Perspektiv baséiert dëse Projet de loi sech op folgend zwou Consideratiounen.

Éischtens: Et geet drëms, eis Reaktiounscapacitéiten an de Champ d'action ze vergréisseren, dëst fir datt eis Arméi méi schnell operationell gëtt an domat hir Fiabilitéit géigeniwwer den alliiéierte Partner vergréissert. D'Ausdeenung vum Begrëff Operatiounen op aner Typen vun Aktivitéite soll zu dësem Objektiv bäidroen.

All d'Persounen, déi un dëse Missiounen participéieren, sollen dëst an engem legale Kader maachen, wou déi juristesche, sozial a finanziell Komponenten un dës beschriwwene Situatiounen ugepasst sinn. Heizou gehéieren och d'Missiounen vun de Walbeobachter.

Fir eng Äntwert op den éischte Punkt ze ginn, gëtt de Champ d'application vum Gesetz vum 27. Juli 1992 erweidert, an d'Prozedur, fir esou eng Bedeelung am Ausland ze erlaben, soll der Realitéit vun deene Konflikter ugepasst ginn.

Op d'Proposition vun der Kommissioun ass den Titel vum Projet de loi dofir folgendermoosse geännert ginn: OMP gëtt ersat duerch: „opérations pour le maintien de la paix et des opérations de prévention, ainsi que de gestion de crise“. Et gouf och festgehalen, datt d'Parlament seng Kontrollrechter an esou engem Konfliktfall ausüben kann.

Wat ass d'Prozedur, fir eng lëtzebuergesche Particiatioun un esou Operatiounen am Ausland ze erlaben? Dëse Projet de loi huet als Zil, d'Transparenz ze verstärken an d'parlamentaresche Kontroll esou gutt beim Ufank vun der Missioun, souwéi och während der Missioun an och no der Missioun ze garantéieren.



An dësem Kontext erënneren ech drun, datt et 2004 schonns e Projet de loi gouf, de Projet de loi 5400, fir dës Autorisationsprozedur ze änneren. Dëse Projet de loi ass awer net bis zum Enn geféiert ginn.

Haaptelement vun der haiteger Approche ass, datt en Débat public an dem Parlement soll stattfannen, fir Missioun vum Typ wéi zum Beispill Peace Enforcement. Dat fannt Der erëm ënner - voir -: „limitation, modération ou cessation d'hostilités“.

Dëst sinn och Missiounen, déi e méi héije Risiko droen. Een ëffentlechen Debat an der Chamber soll och alle Missioun virausgoen, déi am Kader vun engem Groupement multinational geschéien, wou Lëtzebuerg Member ass, a fir deen et en international Mandat gëtt. Consultatioun vum der zoustänneger Kommissioun, ofhängeg vum Typ vum Konflikt, bleiwen nach ëmmer bestoen. Dës Kommissioun soll och reegelméisseg - wa méiglech all dräi Méint - iwwert de Verlaf vun den Operatiounen informéiert ginn.

Den Avis vum Staatsrot ass net méi verlaangt an d'Urgence kann domat och invoquéiert ginn, wann all Elementer dofir present sinn. An och d'Conférence des Présidents brauch net méi saiséiert ze ginn, esou wéi dat bis elo de Fall war.

Wat ass d'Prozedur am Fall vu Forces de déploiement rapide? D'Participatioun vu Lëtzebuerg am Dispositif vu Forces de déploiement rapide ass e spezifesche Fall. Ëm wat geet et hei genau? All Land gëtt invitéiert, dëst am Kader vun de Forces de réaction rapide vun der NATO oder der EU, e puer Unitéiten zur Verfügung ze stellen, déi dann am Fall vun enger Kris ganz schnell an den Asaz komme kënnen. De Moment heescht den NATO-Dispositif „Very High Readiness Joint Task Force“, an dee vun der EU „EU Battlegroups“. Dës Unitéite sinn an engem permanenten Alert-Zoustand a solle ganz schnell an den Asaz kommen. Wéi Dir verstitt, sinn esou Asätz guer net vun dem aktuellen OMP-Gesetz vun 1992 ofgedeckt. Dëse Projet de loi soll dofir och hei bäidroen, dëse Missiounen eng zolidd legal Basis ze ginn.

Den Decisiounsprozess fir dës Forces de réaction rapide ass zweestufig.

Déi éischt Stuf ass déi, datt d'Decisioun muss prinzipiell geholl gi fir lëtzebuergesch Unitéiten - dëst an engem Rotatiounsmodus - dëse Forces multinationales de réaction rapide zur Verfügung ze stellen. Dëst geschitt iwwer e Règlement grand-ducal, wou een natierlech net weess, wou zum Beispill esou eng Interventioun vläicht an der Zukunft stattfënnt.

(M. Mars Di Bartolomeo prend la présidence.)

Déi zweet Stuf ass déi, wou e Konflikt optrëtt a wou dës Truppe musse ganz schnell um Terrain an den Asaz kommen. D'Decisioun, fir dës Gruppen anzesetzen, muss dann och an enger gewësser Urgence geholl ginn a geschitt en concertation an en accord mat der kompetenter Chamberskommissioun. Hei ass och en Debat innerhalb vun dräi Deeg an der Chamber virgesinn.

Deen zweete Volet vun eisem Projet de loi geet ëm Primes de vol. Et geet drëms, e legale Kader ze schafen, fir d'Attributioun vun de Primes de vol.

Dës Aféierung vu Primme geschitt och am Kader vun de Lignes directrices vun der Lëtzeburger Verteidigungspolitik „Horizon 2025“, déi Folgendes virgesäit: „développement conséquent de la composante aérienne, avec l'acquisition de nouvelles capacités et plateformes de transport stratégique“. Dëst verlaangt natierlech, dat noutwendeg Personal ze rekrutéieren, ze forméieren an ze fideliséieren, fir dës nei Capacitéiten operationell ze gestalten. Lëtzebuerg wëllt a Fluchtransportcapacitéiten investéieren, déi souwuel fir militäresch wéi fir zivill Zwecker kënnen agesat ginn.

D'Personnel navigant, also haaptsächlech d'Pilote vun de Fligere, déi zum Asaz kommen, droen en erhéichte Risiko an hire Missiounen. Des Weidere sinn dës Missiounen verbonne mat schwieregen Aarbechtskonditiounen, wou d'Zäitzone reegelméisseg wiesseln, Missiounen, déi et net erlaben, bei der Famill ze sinn, a speziell Responsabilitéiten an der Exekutioun vun hiren Aufgabe während de Missiounen.

Esou eng Prime de vol erlaabt et och, d'Personnel navigant un d'Armée ze fideliséieren. D'Armée bezitt och déi néideg Formatioun vum de Piloten. D'Käschte vun dëse Formatioun sinn net onweesentlech. An et ass ganz wichteg, dëst Personal mat senger Experienz bei der Armée ze behalen, dëst och, well dësen Transportsecteur vun der Armée a Konkurrenz zu dem private Fligersecteur steet, deen och versicht, mat Avantagé Personal unzelackelen, unzezéien.

Dëse Projet de loi huet sech do bei der belscher Armée, wéi och bei aneren NATO-Länner, inspiréiert, déi och esou Primme bezitt. Dës Primme sinn och degressiv a versteierbar; Sozialcotisatiounen mussen dorop bezuelt ginn a si pensionabel. Dës Primm ass net un den aktive Status vum Personnel navigant gebonnen.

Dës Primmen an hir Montanten an Indexpunkte sinn déi selwecht wéi vum belsche Personnel navigant. Dëst och, well eist lëtzebuergesch Personal de Moment integréiert gëtt an eng Unité binationale belgo-luxembourgeoise, déi an der Belsch stationéiert ass.

Den drëtte Volet vum Gesetz betrëfft de Fonds d'équipement militaire. Fir schlussendlech och e verlässleche Partner an deenen internationalen Organisatiounen ze sinn, muss eist Land dann och déi noutwendeg finanziell Moyenen opbréngen, fir all dës Missiounen ze erfëllen.

Och déi international Verträge, déi Lëtzebuerg an dësem Kontext ënnerschriwwen huet, gesinn Dispositiounen an dës Richtung vir; esou zum Beispill den Artikel 3 vum NATO-Vertrag vu Washington. An deem Kontext huet Lëtzebuerg, wéi gesot, d'Lignes directrices de la politique de défense à l'horizon 2025 (veuillez lire: Lignes directrices de la défense luxembourgeoise à l'horizon 2025) publizéiert an huet sech engagéiert, fir seng finanziell Efforten ze erhéijen, déi et eisem Land erlaben, déi international Engagementer ze ënnerstëtzen, wann et ëm d'Erhale vu Fridden, Sécherheet a Stabilitéit geet.

An der initialer Definitioun vum Fonds d'équipement militaire goug et haaptsächlech ëm déi national Besoine vun eiser Armée. Dës restriktiv Terminologie ass natierlech en Hindernis fir d'Ëmsetze vun der Politique de défense à l'horizon 2025. Et geet also zum Beispill drëms, déi europäesch communautaire Capacitéiten eropzesetzen a finanziell ofzesécheren.

Dëst geschitt zum Beispill duerch den europäesche Projet MRTT - „Multi Role Tanker Transport“-Air-craft. Dësen Transportfliger soll esou gutt fir militäresch wéi och zivill Applikatiounen benotzt ginn.

Éischten Avis vum Staatsrot: Am éischten Avis vun dësem Projet de loi mécht de Conseil d'État eng Rei Remarken a Verbindung mat eiser Constitutioun. Dovun ass eng Remark interessant am Sënn, datt de Conseil d'État et géif inconcevabel fannen, datt eng Interventioun vun eiser Armée am Ausland kéint stattfannen, ouni datt de Legislateur, also d'Parlament, eng Kontroll doriwwer hätt. Dobäi zitéiert de Staatsrot d'Artikelen 51 an 32 vun eiser Constitutioun. Mee de Staatsrot schreift dann awer och, datt Aussepolitik gréisstendeels an der Hand vun der Exekutiv läit an datt Aussepolitik aner Reegelen huet wéi Innenpolitik. Dat héicht Haus mengt dann och, datt déi aktuell Constitutioun deen heite Problem net géif léisen. Den Artikel 81 vun der Revisiounspropositioun fir eis Constitutioun kéint awer do eng Äntwert liwweren.

De Staatsrot notéiert och, datt eis Nopeschlänner ganz verschidden Approchen hunn, fir dëse Sujet unzegoen. An Däitschland muss d'Parlament säin Accord ginn, während a Frankräich d'Parlament säin Accord muss gi fir all Interventioun, déi iwwer véier Méint erausgeet. An der Belsch ass den Accord vum Parlament net onbedéngt noutwendeg, an d'Decisioun iwwer esou Interventiounen läit eleng bei der Regierung.

De Staatsrot mécht och zwou Oppositions formelles, déi awer duerch Amendementer opgeléist konnte ginn.

Da gëtt et en Avis complémentaire vum Staatsrot. Am Kontext vun de Forces de déploiement rapide dréckt de Staatsrot seng Verwonnerung doriwwer aus, datt e Règlement grand-ducal produzéiert gëtt, wou keng Informatiounen iwwert den Objet précis - wéi zum Beispill d'Plaz, d'Zuel vun de Lëtzeburger Participanten, d'Durée vum Asaz - preziséiert ginn. De Staatsrot mécht awer keng Opposition formelle heizou.

An deenen zwee Avisen huet de Staatsrot eng Rei legistesche Remarque gemaach.

Dann den Avis vun der Chambre des Fonctionnaires et Employés publics: Allgemeng gëtt dës Chambre professionnelle hiren Accord zu dësem Projet de loi, ënnerstëtzt an deem Sënn och déi Erhéijung vun den Ausgaben, déi virgesi sinn am Fonds d'équipement, fir déi international an national Missiounen kënnen ze erfëllen. Dës Chamber gesäit nach Potenzial, fir eng Rei Passagen am Text ze verbessern, notament wat d'Aarbechtsrechter a -flichte vun deenen hei engagéierte Persounen betrëfft.

Dëse Projet de loi ass den 19. Juli 2018 (veuillez lire: de 25. Juni 2018) vum viregten Arméiminister, dem Här Étienne Schneider, agereecht ginn. De Conseil d'État huet den éischten Avis de 5. Abrëll 2019 agereecht. D'Chambre des Fonctionnaires et Employés publics huet säin Avis den 12. Dezember 2018 ofginn. D'Chamberskommissioun huet duerno hir Aarbechten opgehoen an de Projet a véier Sitzungen ëmgeännert. De Staatsrot krut den 22. Juni 2020 en amendéierte Projet de loi zougestallt. Den Avis complémentaire vum Staatsrot ass vum 19. Januar 2021.

Fir méi Detailler iwwert dëse Projet de loi invitéieren ech Iech, mäi schrëftleche Rapport ze liesen an ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance.** - Merci villmools och dem Här Rapporteur.

Den éischten ageschriwwene Rieder ass den Här Jean-Marie Halsdorf. Här Halsdorf, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

■ **M. Jean-Marie Halsdorf (CSV).** - Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, erlaabt mer, dass ech e classeschen Ufank fir dës Ried wien, well déi geet iwwer classesch Missiounen, déi an engem Gesetz dann anescht verpaakt ginn. Duerfir awer als Alleréischt merci un de Rapporteur fir säi gudder mëndlechen an och säin exhaustive schrëftleche Rapport. Ech mengen, hien huet vill Detailler bruecht, wou ee gesäit, wat d'Finalitéit vun dësem - ech nennen et emol, oder mir nennen et all esou - OMP-Gesetz, Opérations pour le maintien de la paix, am Fong geholl soll bréngen.

D'Friddensmissiounen, dat wësse mer, sinn e Kärstéck an dësem Gesetz. Do huet Lëtzebuerg och, mengen ech, säit der Suezkris am Joer 1956 - well do ass et déi éischt richtig Maintien-de-la-paix-Missioun ginn - e gudder Match gemaach. A mir wëllen deen och weider maachen.

Eis Armée huet sech och deementspriedend an de leschte Joerzénge opgestallt a spezialiséiert, fir eebe kënnen a Friddensmissiounen, a Krisemissiounen an och dann an humanitäre Missiounen eng Hand mat unzepaken. Et ass net Zoufall, dass mer Deminage hunn, dass mer Waasseropbereedung maachen oder sougenannten ISR - Intelligence, Surveillance and Recognition (veuillez lire: Intelligence, Surveillance and Reconnaissance).

A wann ech dat dote soen, dann erënneren ech mech gären un d'FINUL-Missioun am Libanon, wou mer aacht Joer laang waren, wou mer am Fong op der Ligne bleu - dat ass déi Ligne, déi gezu ginn ass vun de United Nations am Joer 2000, wéi d'Israeli de Libanon nees verluer hunn -, wou mer do den Deminage gemaach hunn. Oder ech erënnere mech och gär un déi Missioun, déi mer am féiere Jugoslawien haten, prezis a Kroatien, wou Lëtzebuerg, zesumme mat der Belsch, en Checkpoint gemaach huet an och humanitär Hëllef bruecht huet.

Wéi gesot, de Rapporteur huet et gesot: D'Gesetz ass am Joer 2018 am Juni deposéiert ginn. Dat sinn elo bal dräi Joer hier. D'Vocatioun ass effektiv, d'Prozeduren ze vereinfache bei Asätz a Krisemissiounen. Ech nennen dat emol esou. Et muss een objektiv soen: Dat ass gelongen! Et gouf u verschidene Schrauwe gedréit. Et muss een awer och soen, dass de Staatsrot sech gutt abruecht huet. An dat Resultat, wat mer haut hei virleien hunn, mengen ech, wäert e grouse Konsensus hei fannen, och beim Vott, a warscheinlech wäert déi ganz Chamber dëst Gesetz droen.

Mee e Fakt ass awer och, dass dës nei Prozedur, an dat ass scho gesot ginn, effektiv d'Saisine vum Staatsrot a vun der Presidentekonferenz vun der Chamber net méi brauch, besonnesch wann en international Mandat do ass, mee d'Chamber muss awer ëmmerhin nach consultéiert ginn. An et ass dann e Prinzip ageféiert gi vun der Plenière, an dat besonnesch dann, wéi de Rapporteur et och gesot huet, bei Peace Enforcement, also Missiounen, wou de Fridde soll erbäigefouert ginn, an och bei multinationale Missiounen.

A wann ech mech widderhuelen a soen: Friddensmissiounen sinn de Kär vun der UNO. An och fir Staate wéi eise Staat an och fir déi aner westlech Staaten ass d'Fundament vun enger multinationaler, internationaler Uerdnung notament dann eeben d'United Nations. A well Europa och do eng Vermittleroll spilt, eng wichteg, ass et wichteg, dass mer eng zolidd Basis kréien. An ech mengen, déi kréie mer hei mat dësem Gesetz.

Et ass och problematesch - et ass ugeschwat gi vum Rapporteur - bei de Schnellreaktiounsmissiounen vun der NATO oder vun der EU, do muss jo d'Plenière saiséiert ginn an dräi Deeg no der Convocatioun. Dat ass relativ kuerzfristeg. Mee als Deputéiert si mer alleguerten, mengen ech, frou, wa mer richteg agebonne ginn. Dat ass jo hei de Fall. Mee d'Problematik wäert kommen an den nächste Méint a Joren, wa Krisen kommen, déi net previsibel sinn. An d'Reaktioun, dat ass gewosst, dāerf net ze laang daueren. Da musse mer dann emol kucken, wat dat neit Gesetz hei dann an de chronologeschen Ofleeft bréngt, ob mer do am Fong geholl d'Richtung behalen.

Dëse Projet war noutwendeg. De Rapporteur, ech wëll dat och nach gär eng Kéier widderhuelen, huet gesot: „Zënter 1992 huet sech den internationale Kontext déifgräifend geännert“, an dat justement am Kontext vun der Bedeelegung u Friddensmissiounen. Dat stëmmt.

Duerfir hat och schonn deemools - an dat ass och elo ugeschwat ginn am Rapport vum dem Rapporteur - den deemolegen Arméiminister, de Luc Frieden, effektiv eng Initiativ geholl, fir d'Prozedur bei dësem OMP-Gesetz oder bei eisen OMP-Asätz ze vereinfachen. Deemools hat de Staatsrot och effektiv säin Accord ginn. Mee de Projet ass net ukomm.

Firwat? Majo, well den deemolegen Deputéierten, de Félix Braz war et, sech am Numm vun der grénger Partei am Fong geholl opposéiert huet. Hie war der Meenung, d'Chamber misst net nëmme consultéiert ginn, mee se misst e bindenden Avis ofginn. Dat war seng Meenung.

Da muss ech soen, dann ass et effektiv keck - esou soe se op der Musel -, dass e grénge Minister elo dat mécht, wat en anere grénge Deputéierten am Numm vu senger Partei ofgewisen huet, an zwar eebe justement d'Abanne vun der Chamber, mee ouni bindenden Avis.

Mir als CSV fannen dës Prozedur natierlech ok. Mir hu se 2004 gutt fonnt, da fanne mer se haut och gutt.

A mir kréien effektiv mat dësem Gesetz eng ausgeweite parlamentaresch Kontroll an och méi Transparenz. A besonnesch och, mengen ech, déi trimestriell obligatoresch Informatiounen vun de Kommissiounen, ob dat elo d'aussepolitisch Kommissioun ass oder d'Defensekommissioun. Dat ass och Neiland. An hei musse jo dann de Verteidigungsminister an den Ausseminister informéieren. An ech mengen och, heiduerch, duerch dës Neierung, gëtt effektiv d'Bild vun der Missioun an der Chamber an och no baussen en anert.

Mee trotzdem wäerte Problemer kommen, besonnesch, mengen ech, bei deene Schnellmissiounen, wou mer an dräi Deeg mussen an d'Chamber goen. Do ass dann och an der Chamber driwwer diskutéiert ginn - do ass et méiglech, dass dann eventuell verschidde Motiounen kommen. A wat dann do derbäi erauskënnt, dat wäert d'Zukunft eis weisen. Mee kloer ass: Et ass problematesch, well schnell muss reagiert ginn. Et ass ganz schwéier, dat mat deenen aktuelle Moyenen, déi eis d'Gesetzer hei zu Lëtzebuerg ginn, hinzekréien.

Wat awer ganz wichteg ass, dat wollt ech och ervirhiewen, dat ass, dass mat dësem Gesetz de Kader vun de Missiounen juristesche, sozial a finanziell gestärkt gëtt. Dat ass a mengen Ae ganz wichteg.

Mee d'Gesetz, wéi gesot, ass net nëmme ee Gesetz vun OMP oder vu Missiounen a Krisen, et ass och e Gesetz, wou de Fonds d'équipement militaire effektiv erweidet a flexibiliséiert gëtt. Dat mécht an eisen Aen och Sënn, justement mat Referenz op d'Ligne-directricen. Wann een déi liest, da gesäit een, dass mer an eng aner Richtung ginn. An ech erwaarde mer och dann, wat déi Ligne-directricen ugeet, dass de Minister vun Zäit zu Zäit an d'Chamber kënnt a vläicht de Bilan mécht an eis seet, wou mer dann do dru si beim Ëmsetze vun deene Ligne-directricen.

Fakt ass, dass mer nei Elementer hunn an der Verteidigungspolitik. Déi heeschen - ech widderhuele se gär nach eng Kéier -: Smart Defense, Pooling and Sharing. D'Capacitéiten also bündelen - dat war virun net onbedéngt de Fall. Dat sinn nei Realitéiten an nei Objektiv. Et ass jo dann normal, dass dee Fong - deen am Fong geholl éischter esou opgestallt war, dass e sech un nationalen Obligatiounen orientéiert huet - muss anescht opgestallt ginn, well mer aner Aktivitéiten hu wéi am Satellitewiesen, an der Hightech.

Mir schreiw e jo, am Rapport steet et och dran, den Ausbau vun der Composante aérienne. An déi modern Capacitéite sinn eeben anescht wéi déi vu fréier. Mir kréien en anere Mix, mir kréien aner Projeten, mir kréien en Investissementer. Duerfir ass et noutwendeg, fir hei effizient ze fonctionéieren, dëse Wee ze goe vum Fonds d'équipement - dee méi flexibiliséieren a méi erweideren. D'CSV dréit dat dann och.

Deen drëtte Punkt ass dann d'Prime de vol, déi och ugeschwat ginn ass. Dat ass och Neiland. Mee dat ass och noutwendeg, net nëmme eleng, well mer Pilote brauchen, well mer och nach wëllen déi Composante aérienne ausbauen. Dat heescht, mir wëllen och an Zukunft nach weider Piloten astellen. Dës Iddi ass jo nach net esou al, se ass nach net groussjäreg. Duerfir wäerte mer och hei mussen an deene Prozesser léieren, wéi mer sollen do weidergoen, well et jo anscheinend, dat hu mer emol esou gesot kritt, net einfach wär, fir Piloten ze fannen an och Piloten ze forméieren, déi militäresch déngen.

Et weess een: Esou Pilote kritt een net zum Nulltariff. Dat ass eng deier Geschicht. Duerfir ass et scho wichteg, dass ee se da fideliséiert, dass ee se an der Armée behält. Eis belsch Kolleegen hunn do Erfahrungswärter - mir schaffe jo mat deenen zesummen am Projet A400M -, dass si am Fong geholl och esou eng Primm ageféiert hunn.

Duerfir fannen ech et dann normal, dass mir eng änlech Primm hei zu Lëtzebuerg bréngen, déi och änlech opgestallt ass, wësend awer och, dass eng gewëssen Diskriminéierung do ass fir déi Lëtzeburger Leit. D'Lëtzeburger Pilote kënnen net an der Anciennetéit oder am Grad besser gi wéi déi belsch Piloten an och bei de Kommandoe vun de belsche Kolleegen ass dat net méiglech.

Mee dee Wee ass richteg. A wann de Staatsrot opgeworf huet, déi Primm kéint een net „Prime de



vol“ nennen, well se effektiv och nach weider degressiv bezuelt gëtt, wann een net méi aktiv flitt, da sinn ech awer der Meenung, dass et gutt ass, dass ee just bei deem Term bleift. Well wann een elo géif soen: „Am Ufank ass et eng Prime de vol an herno eng Gratifikatioun.“ - dat ass e bëssen dat, wat de Staatsrot proposéiert huet -, dat géif, mengen ech, zu Konfusioune féieren.

Duerfir ass déi Iddi an och déi Symbolik, fir dann eebe just bei der Primm ze bleiwen, mengen ech, richtig. Effektiv sollt een am Fong geholl dat, wat am Gesetz steet ..., dass mir dat dann och ënnerstëtzen an dat och gutt fannen, dass dat dann dee Wee gaangen ass.

Eng weider Symbolik ass déi, dass mer effektiv ëmmer och vun OMP-Missioune schwätzen, ech well aner Missiounen derbäi waren. Dat fannen ech och wichtig an der Symbolik, well effektiv ass de Fridden dat, wat fir eis am wichtigsten ass. An eng total Namensännerung, déi da vum Staatsrot proposéiert ginn ass, géif och näischt bréngen. Wat zielt, ass d'Qualitéit vum Asaz. An déi bleift ëmmer déi selwecht. Mir nenne just eeben d'Kand e bëssen anescht.

Wat och gutt ass mat dësem Gesetz, dat ass, dass iwwert dëst Gesetz zivill a militäresch Asätz kënnen autoriséiert ginn. Dat fannen ech och ganz richtig. Et läit och am Geescht vun der Zäit. Am Geescht vun der Zäit ass jo, dass mer haut d'Defense net méi gesi wéi fréier. Mir gesi se mat deenen dräi „D“en, dann eeben: „Défense“ steet fir Verdeidegung am klasse-sche Sënn vum Wuert; dat Zweet ass den „Développement“, dorënner versti mer d'Kooperatioun, wou Lëtzebuerg jo ganz present ass; an dat Drëtt ass „Diplomatie“, dat ass dann deen aussepolitische Volet vun der Verdeidegungspolitik. Duerfir, mengen ech, ass et gutt, dass een dat gemaach huet. Et gëtt vill Parallellismen a militäresche Missiounen an an ziville Missiounen. An et ass gutt, dass een déi an dee selwechte Kontext setzt an an dësem Gesetz da reegelt.

Wou ech e Bemoll gesinn a wat net gutt ass, dat ass, dass mer déi bilateral Missiounen erausgehol hunn an dass mer do keng Léisung fonnt hunn. Do huet de Staatsrot jo och gesot: Bilateral Missiounen hunn net deen internationale Kontext, an doduerch misst am Fong geholl d'Kontrollfongtioun vun der Chamber gestärkt ginn. Da géif et net duergoen, dass mir elo einfach géife consultéiert ginn. An deem Fall misst een och d'Zesummenaarbecht méi prezisiéieren. Dat ass net geschitt hei. Duerfir, mengen ech, ass et wichtig, dass een hei eng Léisung sicht an dass een dës Problematik net op déi laang Bänk schiibt, och wann een effektiv weess, dass Asätz, déi bilateral sinn, éischter Seltenheitswäert hunn.

Wéi gesot, ech brénge fir dëse Projet de loi den Accord vun der CSV, well, ech mengen, grad eis Arméi brauch eise volle Support, an dat och hei an der Chamber, an dat grad eebe justement a schwierege Friddensmissiounen.

Merci fir Är Opmierksamkeet.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président de séance.* - Merci och deem Här Halsdorf. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den Här Gusty Graas. Här Graas, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Gusty Graas** (*DP*). - Merci, Här President. Et war am Juni 1991, wéi Slowenien a Kroatien sech onofhängeg erkläert hunn. Mir kennen d'Konsequenz. Et koom e ganz brutale mäerderesche Krich an Exjugoslawien. Den 21. Februar 1992 huet d'UNO dunn eng Friddensmissioun gestart, an dat och mat Lëtzebuurger Participatioun. Et ass deemools och e Peloton vun 41 Zaldoten dorower a fréier Jugoslawie gaange fir ze hëllefen, dass dee Krich do sollt op en Enn kommen. Dat ass natierlech net vun haut op muer geschitt.

Elo kann ee sech natierlech d'Fro stellen, firwat dass ech dat doten alles hei soen. Mee aus deem ganz einfache Grond, well déi Evenementer do u sech d'Ursaach waren, dass mer iwwerhaapt en OMP-Gesetz kruten. Well déi Missioun am fréiere Jugoslawien baséiert um deemolege Militärgesetz. An net méi spéit wéi dräi Méint duerno - wéi gesot 1992, et war de 14. Juli 1992 genee - ass dunn d'OMP-Gesetz hei an der Chamber gestëmmt ginn. Den deemolege Rapporteur, géif ech mengen, ass och nach deen eenzeggen aktiven Deputéierten haut ënner eis, dee sëtzt och hannert mer. Ech weess net, ob e sech nach kann drun erënneren.

Jiddefalls an deem Gesetz ass du ganz kloer definiert ginn: Wat ass OMP? Et ass jo engersäits ëm militäresch Asätz gaangen, anersäits awer och ëm zivill Asätz. Och Ziviliste konnten also do mat implizéiert ginn. Éischt OMP-Missioune sinn et natierlech scho virdru ginn. Ech denken u Kaschmir, Pakistan a Palästina. Wat och interessant war: dass eeben och Leit aus dem Privatsektor konnte mat hei engagéiert ginn. Datt och deene Leit gewësse Privileegien zouerkannt gi sinn, ass aus eiser Siicht net méi wéi normal. Ech wëll just drun erënneren, dass zum Beispill déi Zäit, wéi déi Leit op där Mis-

sioun waren, fir hir Pensioun duebel ugerecht ginn ass. Deemools sinn et och scho Spezialprimme ginn. A Lëtzebuurger Frang: Déi hu variéiert tëschent 64.000 a 77.000 Frang.

Här President, Lëtzebuerg ass natierlech e Land, wat sech a senger Geschicht ëmmer no baussen opgemaach huet. Dat ass och ganz richtig a ganz wichtig. A besonnesch, mengen ech, nom Zweete Weltkrich hu mer de Kontakt no internationalen Organisatioune gesicht - wéi d'NATO, wéi d'Europäesch Unioun, wéi d'OSZE, wéi de Conseil de l'Europe. An ech mengen, et ass just dat, wat och d'Stärkt vun dësem klenge Land ausmécht. Mir sinn entre-temps ganz gutt duerch d'Welt vernetzt a mir mussen dat och an Zukunft weiderhi gutt flegen.

Dat gëllt natierlech och besonnesch fir eis Zesummenaarbecht um militäresche Plang. Natierlech stellt sech dann och direkt d'Fro: Brauch e Land wéi Lëtzebuerg mat 620.000 Awunner iwwerhaapt eng Arméi? Aus der Siicht vun der Demokratescher Partei ass déi Fro ganz séier beäntwert, an zwar mat engem klore Jo. Natierlech brauche mir keng Arméi, fir Kricher ze féieren. Natierlech stelle mir keng Hegemonie-Uspréch. Mir brauchen awer eng Arméi aus solidaresche Grënn, an och virun allem aus humanitäre Grënn.

Et gëtt jo ee Schlëselelement an der Geschicht vun der Lëtzebuurger Arméi: Dat war 1967, wéi dann - et kann ee bal haut soen - an engem Hauruckverfahren d'Obligation militaire, also den obligatoresche Militärdéngscht, ofgeschaaft ginn ass. Dat war duerch d'Gesetz vum 29. Juni.

Haut befanne mer eis natierlech an engem ganz aneren Ëmfeld. Et kann een 2021 net méi mat 1967 vergläichen. D'Konflikter hunn zum Deel eng ganz aner Dimension kritt, woubäi d'Ursaachen nach ëmmer oft déi selwecht sinn, sief et dass d'Ethnien ënner sech net eens ginn, sief et dass et religiéis Iwwerzeegunge sinn, déi zu Konflikter féieren, oder sief et eeben och aner Ursaachen.

Dat kënnen natierlech laang Konflikter sinn - Stéchwuert „Syrien“. Dat kënnen natierlech awer och ganz kuerz brutal Ugrëffer sinn, terroristesch Attacke virun allem. Jiddefalls ass et esou, dass mer bal keen Dag erliewen, wou net iergendwou eng nei Konfliktsituatioun op der Welt entsteet.

Dat bréngt also mat sech, dass mer mussen nei Iwwerleeunge féieren, neien Erausforderungen eis stellen, wat d'Sécherheetspolitik insgesamt ubelaangt. An da gëtt natierlech déi international Zesummenaarbecht ëmmer vill méi wichtig. Deem däréf sech och net e kleng Land wéi Lëtzebuerg verschléissen. Dowéinst ass et och ganz ënnerstëtzenswäert, dass mer eis an deem Sënn an déi Richtung engagéieren.

Ech wëll drop hiweisen, dass mir eis zum Beispill um Niveau vun der NATO net onbedéngt musse brette mat eisem Bäitrag. Dee läit de Moment bei plus ou moins 0,7 % vun de PIB. Do leie mer wäit ënnert der Moyenne, kann ee scho bal soen. Mir därfen also och an Zukunft net de Luusspätter spillen, au contraire. Och mir mussen eise Bäitrag leeschten. An do si mer ouni Zweifel dann och gefuерт.

Et gëtt natierlech eng Rei aner Ursaachen, firwat dass an Zukunft vläicht nei Momenter wäerten Entstoen, wou d'Sécherheet dann eeben och a Fro gestallt ass. Ech denken un d'Ëmweltproblematik. Ech denken u Cyberattacken. Ech denken natierlech un déi permanent terroristesch Ugrëff insgesamt.

An deem Gesetz hei sinn natierlech eng Rei wichtig Saachen elo, déi änneren. Dowéinst ass et och gutt, dass d'Gesetz vun 1992 iwwerschafft ginn ass, well mer jiddefalls haut net méi kënnen reng vun enger Opération pour le maintien de la paix schwätzen, mee mir musse vun enger Gestion de crise schwätzen. An deen Term „crise“ muss een och vill méi breet gesinn. Dee limitéiert sech net nëmmen op déi reng classesch Krisen, mee deen huet haut, wéi gesot, bedéngt eeben och duerch aner Ursaachen, eng vill méi vast Bedeitung.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, d'Kärstéck vun dësem Gesetz ass natierlech eng verstärkten Abannung vun dem Parlament an den Entscheidungsprozess vun esou Missiounen. Ech mengen, dat ass och ganz gutt esou. Dat kann een als Parlamentarier nëmme begrëssen.

Et ass eng Stärkung vun dem Lëtzebuurger Parlament, virun allem, wéi gesot, wat en international Mandat ubelaangt um Niveau vun der NATO, Peace Enforcement oder Battlegroups um Niveau vun der Europäescher Unioun. Do muss jo souguer bannent dräi Deeg en Debat geféiert ginn.

Elo kann een natierlech a priori soen: Ass dat logistesche iwwerhaapt méiglech? Stellt lech emol vir: Mëtt August kënnt iergendwéi eng gréisser Kris op der Welt op a bannent dräi Deeg muss d'Chamber zesummekommen, fir doriwwer ze diskutéieren.

Ech gesinn dat awer a priori elo net als e grouse Problem un. An, ech mengen, grad déi Zäit, an där mer elo liewen, beweist jo awer, wéi flexibel d'Chamber ka sinn an och muss sinn! Mir sinn net méi spéit wéi deen Dag viru Chrëschttag hei moies

zesummekomm, also dierft et och kee gréissere Problem sinn, fir eng Kéier mëtten an der Vakanz zesummenzekommen - wa sech dann, wéi gesot, déi Situatioun géif stellen.

Op där anerer Säit ass et natierlech och esou, dass déi Missiounen awer och net kënnen eleng vun dem Pouvoir exécutif decidéiert ginn. Ech mengen, dat muss een och ganz däitlech, ganz kloer hei soen. An et gëtt jo Länner, déi eis dat virmaachen. Ech denken natierlech un Däitschland, obwuel et elo schwiereg vläicht ass, Däitschland a Lëtzebuerg mateneen ze vergläichen, well Däitschland jo awer eng aner histoiresch Vergaangenheet huet.

Wat och interessant ass an och wichtig ass: dass, wéi gesot, déi zoustänneg Ministere musse spéits-tens all dräi Méint hei an d'Chamber komme respektiv an déi zoustänneg Kommissioun an dann och Rapport maachen iwwert d'Entwécklung vun den eenzele Missiounen. Dat gëllt natierlech net fir d'Trainingsunitéiten. Ech mengen, dat ass ganz evident.

Wann, wéi gesot, Situatiounen antrieden, wou muss schnell gehandelt ginn, dann ass et kloer, dass mer eng Prozedur mussen hunn, déi och effikass ass. An do war jo bis dato am Fong dat awer e bësse méi holpereg, fir et emol esou auszedrécken. Engersäits huet missen den Avis vum Conseil d'État virleien, anersäits ass och nach d'Conférence des Présidents consultéiert ginn. Ech wëll elo weeder deem engen Organ nach deem aneren Organ ze no trieden, mee an där ganzer Problematik hei muss awer eeschthaft hannerfrot ginn, ob souwuel de Conseil d'État wéi och d'Conférence des Présidents nach ëmmer muss an deen Entscheidungsprozess mat agebonne ginn. An dat gëtt jo och dann elo hei u sech domadder ofgeschafft.

Et ass och diskutéiert ginn hei - a mä Virriedner huet dat scho gemaach - iwwert déi bilateral Kooperatioun. Ech mengen, mir hunn dat op déi Manéier elo richtig gesinn, dass déi Iddi fir de Moment, wéi gesot, elo emol fale gelooss ginn ass.

Dann zu deem weesentleche Punkt och vun dësem Gesetz, dat ass natierlech déi sougenannte Fluchprimm. Ech gi ganz éierlech zou, an ech mengen, et ass mer net eleng esou gaangen, wéi een erkläert kritt huet, dass eng Primm accordéiert gëtt ... Dat ass net méi wéi verständlech. Ech mengen, ech wëll dat net am Detail hei erëm oplëschen, dat geet bis 106 Punkten. Dat ass och meritéiert, dass natierlech déi Primm och nach weiderhin zouerkannt gëtt fir eng Aktivitéit, déi een net méi ausüübt. A priori ass et awer, mengen ech, ubruecht, dass ee sech doriwwer och e puer Gedanke mécht. An ech kucken nach, och wann de Sall elo net grad esou voll hei ass, mee et sëtzen eng Rei Kolleegen aus de Gemengen hei, déi wëssen awer och, wou reegelméisseg zum Beispill Leit, déi an de Genoss vun enger Primm komm sinn, well se déi an déi Fonctioun haten, op eemol déi Fonctioun net méi ausgeüübt hunn, wou een deene Leit huet missen déi Primm ewechhuelen. Mir wëssen, wat dat ëmmer fir Kämpf duergestallt huet. Also vum Prinzip hier ass et natierlech zumindest awer berechtegt, dass ee sech doriwwer Gedanke mécht.

Elo si mer natierlech hei an enger anerer Situatioun. Mir kruten dat jo och vum Minister plausibel erkläert an der Kommissioun. Mir wëssen, dass et engersäits schweier ass, Leit ze rekrutéiere fir eeben d'Fonctioun vum Kommandant, vum Pilot vun de Fligeren, sief et den A400M oder sief dat aner Fligeren, déi, wéi gesot, am Déngscht vun der Arméi stinn.

Zweetens muss een och wëssen, dass mer natierlech och a Konkurrenz sti mam Privatsektor, wann et och gewosst ass, dass jo am Privatsektor op verschiddenen Airlinen natierlech ganz aner Gehälter bezuelt ginn.

Vun deem Standpunkt hier gekuckt ass et also berechtegt, dass déi Primm u sech och nach ausbezuelt gëtt, wann déi betraffe Persoun eeben eng aner Fonctioun oder net méi déi Fonctioun huet, déi se berechtigt hätt, déi Primmen nach ze kréien. Dat ass jo dann ..., de Stéchpunkt, kann ee soen, ass zwielef Joer. Ech mengen, déi Leit, déi manner wéi zwielef Joer geflu sinn, déi kréien natierlech net méi déi Héicht vun där Primm. Déi, déi méi laang geflu sinn, kréien natierlech e gewëssene Montant. An dat geet jo dann degressiv vun 100 %, mengen ech, bis op 60 % erof. Mee et ass natierlech, fir awer och déi Leit ze fideliséieren, et ass awer och, fir deene Leit nach zousätzlech awer e gewëssenen Ureiz ze ginn, fir sech op deem Niveau do ze engagéieren, soudatt mer natierlech als Demokratesch Partei dat dann och matdroen.

Vläicht zum Schluss nach eng Remark: Mir fannen et och richtig, dass mer e separat Gesetz hunn, wat eeben déi ganz OMPen ubelaangt. An et si jo och Leit, déi gemengt hunn, dat kéint een an d'Militärgesetz matabannen. Dat ass haut méi wéi jee net richtig. Et ass gutt, dass een dat separat gesäit. Et ass gutt, dass mer och elo en extrat Gesetz, wat mer schonn zënter 1992 hunn, wat mer elo nach méi detailléiert ausweisen. Dat ass och, wéi gesot, gutt esou. Dat garantéiert méi Transparenz.

Voilà! Ech wëll ofschléissend awer och nach dem Kolleeg Carlo Back e ganz grouse Merci aussprie-

chen, deen dat och op eng ganz kompetent Manéier hei virgestallt huet. An ech wäert selbstverständlech och den Accord vun der Demokratescher Partei bréngen.

Ech soen lech Merci.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président de séance.* - Merci och dem Här Graas. Déi nächst ageschriwwene Riednerin ass d'Madamm Lydia Mutsch. Madamm Mutsch, Dir hutt d'Wuert.

■ **Mme Lydia Mutsch** (*LSAP*). - Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, als klengt Land sinn eis Méiglechkeeten, fir déi global Sécherheets- a Verdeedegungspolitik matzebestëmmen, natierlech éischter begrenzt. An awer oder vläicht grad dowéinst si mir en engagéierten a fiabele Partner an internationale Bündnisser an hunn histoiresch gewuesen Allianzen opgebaut als Member vun der UNO, als Member vun der EU, vun der NATO, fir eis eege Sécherheet ze garantéieren, awer och fir en aktive Rôle ze spillen am gemeinsame Bestriewe fir méi eng sécher a méi eng friddlech Welt.

Derzou gehéieren och Friddensmissiounen an aner Operatiounen, déi a Konflikter a Krisen zum Asaz kommen. Et ass a mengen Aen eng Saach vu Solidaritéit, fir eisen Deel derzou bäizedroen, och wann eis Interventionsméiglechkeete begrenzt sinn.

A well sech dat internationaalt Ëmfeld, d'Erausforderungen an d'Menacen an domat och d'Natur vun deenen Asätz an deene leschte Joerzénge massiv verännert hunn, war et wichtig, fir d'Gesetz vun 1992, wou dës Asätz gereegelt sinn, un d'Realitéite vum Terrain unzepassen.

Mir begrëssen et als LSAP ausdrécklech, dass mat dësem Gesetz de Kader aktualiséiert gëtt, fir d'Participatioun u verschiddenen Typpe vun Operatiounen ze erméiglechen a richtig ze kadréieren. Mir begrëssen et awer och, dass d'Chamber a generell d'Diskussiounskultur an de Suivi ronderëm déi Asätz a ronderëm esou Missiounen substanzuell gestärkt ginn.

Et ass wichtig, och ëffentlech iwwert de Bien-fondé vun internationale Missiounen an Operatiounen ze diskutéieren an domat och sécherzustellen, dass mir als Chamber en informéierte Suivi dovunner kënnen maachen.

Kommt, mir soen et, wéi et ass: A verschiddene Fäll schécke mer Lëtzebuurger Zaldoten, Polizisten oder Zivilisten op Plazen, wou et wierklech geféierlech ass a wou natierlech och eppes geschéie kann. Dofir dierfen esou Entscheidungen net liichthäerzeg geholl ginn, et muss transparent kënnen diskutéiert ginn an duerno anstänneg suivéiert a kontrolléiert ginn. Déi Prinzippie gi mat dësem Gesetzesprojet nach weider gestärkt, an dat fanne mir gutt esou.

Här President, de Fridden ass eng Idealvirstellung, déi mir weltwäit alleguer deelen, eng Illusioun fir déi eng an eng Grondphilosophie fir déi aner. An der UNO-Charta bekennt sech déi international Communautéit zu enger friddlecher Welt an och den Nordatlantik-Vertrag, deen d'NATO begrënnt, déi mir natierlech zum Deel och richtegerweis haauptsächlech als Militärorganisatioun gesinn, baséiert op dësem Prinzip an ënnersträicht a sengem éischten Artikel, dass d'Memberstaaten eng friddlech Léisung vu Konflikter ustriewe sollen. Mee, dass wësse mer heibannen allegueren, Fridde schafen ass eng ganz komplex Affär. Krisen a Konflikter schéngen an deene leschte Joren Iwwerhand ze huelen a se ginn ëmmer méi villschichteg a se resistéieren och einfache Léisungen an oft resistéiere se och allen diplomateschen Efforten.

A wa mer uechtert d'Welt kucken, da gesi mer, dass op ganz villen, vill ze ville Plaze kee Fridden ass an och keen an Aussicht ass, dass en do, wou en ass, deels ganz fragill ass oder just e Provisorium, eng Paus oder eng Absence vu bewaffnetem Konflikt, en attendant dass et erëm weidergeet.

Mir gesinn, dass mer trotz villen Erfahrungen an trotz allen Déja-vuen - an et gëtt der vill - keng Gebrauchsanleitung hu mat engem Step-by-step-Guide Richtung Fridden. Dat hätte mer gären. An awer hu mer als international Communautéit eng ganz Rëtsch Outilen, fir an dëse Situatiounen trotzdeem ze agéieren.

Déi diplomatesch Léisung vu Konflikter muss dobäi natierlech ëmmer den alleréischte Choix sinn. Am Fong si mer eis jo alleguerte bewosst, dass mer nach vill méi a Preventioun missten investéieren, déi ënnert dem Stréch ëmmer méi gönschteg ass wéi all Militärasaz oder wéi all laangjäreg Missiounen.

A grad dofir setze mir eis jo als Land staark fir d'Diplomatie an d'Entwécklungszesummenaarbecht an. Meng Virriedner si schonn op d'Strategie vun den dräi „D“en awaangen. Ma wann d'Preventioun an d'Diplomatie ganz eleng net duerginn, da brauche mer awer Instrumenter, fir Konflikter a Krisen ze geréieren, fir Leit ze schützen an heiansdo och Länner zrëck op eng Trajectoire vum Fridden ze bréngen.



Et gëtt eng ganz Palett vu verschiddenen Operatiounen a Missiounen vu ganz ënnerschiddlechen Acteuren, vun der Preventioun bis hin zum Peace-building, oft mat Interventiounen, déi all Efforte gläichzäiteg entaméieren. Dat geet vun Observatiounsmissiounen vu Wale bei der OSZE, Dissuasionefforte vun der NATO iwwert d'Trainingsmissiounen vun der EU bis hin zu Friddensmissiounen vun der UNO.

Am Kader vun dësem Gesetz hate mer jo am Ufank Diskussiounen ëm d'Terminologie an der Kommissioun, wou och mir als LSAP drop gehalen hunn, d'Notioun vun de Friddensmissiounen explizitt am Titel ze behalen, dat souwuel vun der Symbolik hier, mee och well d'Opérations de maintien de la paix, notamment déi vun der UNO, eng ganz speziell Positioun anhuelen.

A well dëst mer wichteg ass, wëll ech kuerz op d'Evolution vun de Friddensmissiounen agoen. Mat der Charta vun der UNO huet déi international Communautéit eng Architektur opgebaut, fir den internationale Fridde an déi international Sécherheet oprechtzeerhalen. Dat ass virun allem den UNO-Sécherheitsrot, dee responsabel ass, fir sech ze concertéieren, fir Menacë fir den internationale Fridde ze erkennen an doropshin och déi noutwendeg Mesuren ze proposéieren an ze huelen.

An dem Kapitel 6 vun der UNO-Charta geet et spezifesch ëm déi friddlech Reegeler vu Konflikter, wou Sträit als Alleréisch natierlech duerch Negociatioun, Mediation, Conciliatioun a mat Hëllef vu regionalen Organisatiounen geléist soll ginn. Et gouf sech awer och en zousätzlecht Instrument ginn, fir a spezifesch Situatiounen anzegreifen, an zwar grad dat vun de Friddensmissiounen. Si sinn zwar net explizitt elo an der UNO-Charta festgehalen, si hu sech awer mat de Joren iwwert déi sougenannte Blohmer, déi jiddweree kennt, zu engem vun hire charakteristeschte Symboler entwéckelt, dëst och dowéinst, well dës Missiounen och haut nach op deenen dräi Grondprinzipie baséieren, wéi se an de 50er-Jore schonn am Kader vun der UNO-Missioun an der Suez-Kris involvéiert goufen: dem Consentement vun allen involvéierten Acteuren, der Impartialitéit an der Gewaltenuwendung nëmmen a Situatiounen vun Autodéfense.

Natierlech hu sech dës Missiounen am Laf vun de Jore weiderentwéckelt. Am Ufank waren et haapt-sächlech Force d'interposition tëscht zwee Länner an herno ass et haapt-sächlech drëm gaangen, e vill-säiteg Instrument draus ze maachen, fir Konflikter ze geréieren an ze léisen, a si hu virun allem nom Kale Krich ëmmer méi komplex Aufgaben iwwerholl.

Wa mer eis beispillsweis d'Missiounen am Mali ukucken, wou jo och Lëtzebuerg um Terrain present ass, dann huet dat net méi vill mat der ursprénglecher Konzeption vun deene Friddensmissiounen ze dinn. Effektiv sinn et ganz villsäiteg Mandater an Aufgaben, déi mussen iwwerholl ginn: zum Beispill déi humanitär Hëllef ënnerstëtzen; Friddensprozesser ofsécheren; Wafferouen iwwerwaachen; Gouvernance stäerken; Mënscherechter, Rechtsstaatlechkeet förderen; Desarmementer, Demobilisatiounen, Reintegratiounen begleeten; an net ze vergiessen, d'Protektioun vun den Zivilisten.

Iewescht Zil vun allen Interventiounen muss et sinn, fir politesch Léisungen ze fannen, dat ass kloer, fir nei Konflikter ze verhënneren, déi negativ Auswierkung vum Konflikt op Populatiounen ze limitéieren an d'Weechen ze stelle fir eng méi resilient an nohaltig Gesellschaft.

Här President, mir hunn an deene leschte Joerzénge ganz vill Lektione musse léieren, deels tragescher, wann et ëm Auslandsoperatiounen gaangen ass. Ech denken elo zum Beispill u Somalia, u Ruanda, den Irak, Libyen, d'Demokratesch Republik Kongo oder de Südsudan. Och d'Missioun am Afghanistan, déi jo an noer Zukunft op en Enn komme wäert, ass allerechestens eng ambigu Victoire.

Mir hu misse léieren, dass mer als Outsider nëmmen e limitéierten Afloss op d'Trajectoire vun anere Länner hunn. Et wier vermiesen ze mengen, mir kéinten oder dierften aner Länner no eise Virstellungen ëmgestalten. A mir hu begraff - déi eng vläicht méi wéi déi aner -, dass och militäresch Pouvoire ganz limitéiert sinn, wa se net strateegesch a mat engem spezifesch politesch Zil agesat ginn. Wann do hannendru keng politesch Léisung prett ass, da si se souguer oft carrement kontraproduktiv, do wou se agesat ginn. Awer wann d'Preventioun an d'Diplomatie eleng net duerginn, dann hu mer mat dësen Operatiounen a Missiounen eng Handhabung, fir Sécherheet ze assuréieren a Fridde eebe méi no ze kommen.

A kommt, mir vergiessen net, dass och der NATO eng politesch Visioun zugronn läit mat demokratesche Grondwäerter an dem ausdréckleche Bestriewen, zu enger pazifistescher Reegeler vu Konflikter bäizedroen.

Mir hunn net zulescht am Kader vun der Pandemie gesinn, dass d'NATO duerchaus zousätzlech Vokatiounen an der Krisegestioun kann iwwerhuelen. Si huet déi zivill Krisegestioun ënnerstëtzt, medezin-

nescht Material a Patienten transportéiert, Militärspeideeler opgeriicht a Rekordzäit an e Pandemic Response Plan lancéiert. D'NATO kann also och an Zukunft wäit iwwer militäresch Operatiounen eraus e ganz wichtegen Acteur sinn.

Well dat awer alles elo e bësse ganz héich flitt, wollt ech trotzdem op dëser Plaz mat Hëllef vu véier Beispiller drop agoen, wat fir spezifesch Aufgabe Lëtzebuerg am internationale Sécherheetskonnex iwwerhëlt.

Éischstens: Am Mali participéiere mir am Moment an der MINUSMA, wou eis Leit virun allem satellitär Ekipementer vu GovSat installéieren an astandhalen, fir verschidde Regiounen vum Mali mat deenen aneren a mam Quartier général ze verbannen, ënnereneen ze connectéieren. Lëtzebuerg mécht awer och mat bei der Trainingsmissioun vun der Europäescher Union, wou mer mat derzou bäidroen, fir déi territorial Integritéit vum Mali erëm hierzestellen an d'Populatioun virum Terrorismus ze protegéieren.

Zweetens wäerten deemnächst Lëtzeburgerer Poliziste bei der EU-Police-Missioun an de palästinenseschen Territoiren an den Asaz kommen, wou si hiren Deel derzou bäidroen, fir der palästinensescher Autoritéit a Saache Police an État de droit zur Säit ze stoen.

Drëttens: Am Afghanistan huet Lëtzebuerg zur NATO-Missioun Resolute Support bäigedroen, déi jo spéitstens am September op en Enn goe wäert. Zweek Membere vun der Lëtzeburgerer Arméi sinn hei zu Masar-e Sharif deployéiert a ginn Ënnerstëtzung a Saache Formatioun an Assistance vun der afghanescher Arméi. An deem Zesummenhang war Lëtzebuerg och un der viregter NATO-Missioun bedeelegt, wou eis Zaldote mat derzou bäigedroen hunn, fir d'Sécherheet vun de Flughäfen zu Kabul an zu Kandahar ze assuréieren.

A véiertens: Lëtzeburgerer Zaldote sinn och an engem Battlegroup vun der NATO Enhanced Forward Presence a Litauen am Asaz, wou et sech virun allem ëm eng defensiv an dissuasiv Operatioun handelt.

Et kéint een nach vill weider Beispiller hei nennen, well Lëtzebuerg huet an der Vergaangenheet schonn un enger ganzer Rei vun Operatiounen participéiert.

Kolleginnen a Kollegen, mir sinn eis alleguer eens, dass souwuel d'Ausrichtung wéi och d'Konzeption an de Stellwäert vun dëse Missiounen iwwert déi lescht Joerzénge fundamental changéiert hunn. A wann d'Erausforderungen an d'Ufuerderunge sech änneren, da musse mir oppassen, da musse mir nozéien.

An deem Kontext ass et an den Ae vun der LSAP essenziell, fir eisen nationale Kader, deen eis Participatiounen an esou Missiounen encadréiert, reegelméisseg ze iwwerpräiwen. A mir sinn der Meinung, dass mer mat dësem Gesetz dee richtegen Equilibre fonnt hunn tëscht enger gudder Reaktivitéit, déi a Krisensituatiounen natierlech zentral ass, an transparenten, robuste Prozeduren, ouni déi et an eisen Aen net geet. Dofir och e Merci un de Minister, dee sech ganz oppe gewisen huet fir d'Propositiounen vun der Kommissioun an och bereet war, d'Chamber an der ganzer Prozedur zousätzlech ze stäerken.

Dem Rapporteur op dëser Plaz awer och e grouse Merci, dee ganz am Detail op all d'Facetten agaangen ass an eis professionell an déi Matière hei ageféiert huet. Dat ass natierlech eng wonnerbar Viraussetzung fir all Riedner, deen duerno kennt.

E puer Saachen nach zum Schluss: Mir waren als Chamber Demandeur, fir souwuel beim Lancement vun de Missiounen wéi och duerno beim Suivi eng kloer a prezis definéiert Responsabilitéit ze iwwerhuelen. Déi Responsabilitéit, déi musse mer natierlech och elo ganz eescht huelen. Eng Neierung, déi mer ausdrécklech begrëssen, ass d'Obligatioun, fir en Débat public ze organiséieren, am Fall wou et sech ëm eng Peace-Enforcement-Missioun handelt oder ëm eng Operatioun, déi am Kader vu multilaterale Gruppementer an internationale Mandater duerchgeféiert gëtt.

Virun allem beim Peace Enforcement, wou et jo bekanntlech zum Asaz vu militärescher Gewalt komme kann an de Risiko deementspreechend och méi héich ass, ass eng ëffentlech Debatt iwwert d'Participatioun vu Lëtzebuerg méi wéi ubruecht.

Gutt fanne mir och als LSAP, dass de Suivi vun de Missiounen verstärkt an dësem Gesetz verankert gëtt, andeems den zoustännege Minister d'Chamberskommissioun all véier Méint iwwert den État des lieux informéiert. Och dat stäerkt déi ganz Prozedur an erlaabt gläichzäiteg e bessere politesch Contrôle. Och déi reglementaire Modalitéite ronderëm den Asaz vun de Forces de réaction rapide, a meng Virspriecher hunn och schonn dovunner geschwat, dat si jo speziell Fäll mat ganz spezifesch Exigenzen, déi un déi Leit gestallt ginn, fannen eis Zoustëmmung. Hei schwätze mer vun der Very High Readiness Joint Task Force vun der NATO oder den EU Battlegroups, bei deenen d'De-laie fir hiren Asaz oft extreem enk sinn a wou op-

grond vun der kritescher Situatioun ganz schnell muss gehandelt ginn.

Obwuel dëst wéinst der Natur vun deenen Operatiounen net evident ass, gouf och fir dee spezifesch Fall eng gesetzlech Grondlag festgehalen. An dat begrëisse mir ausdrécklech.

Mir stinn och zur degressiver Prime de vol, déi mer an der Kommissioun laang duerchdiskutéiert hunn an déi an dësem Gesetz verankert ass. Mir deelen hei d'Meenung, wéi se och an aneren NATO-Länner besteet, dass mer all Efforte maache sollen, dass déi héich spezialiséiert Persounen, ëm déi et hei geet an déi mer och mat ëffentleche Moyene gutt forméiert hunn, mat hirem Knowhow an hiren Expertis dem Secteur erhale bleiwe mussen.

Här President, ech wëll zum Schluss nach eemol ënnersträichen, dass mir och als klengt Land mat begrenzter Méiglechkeeten eng entscheidend Roll kënnen spillen an e konstruktive Bäitrag an deene Strukturen kënnen leeschten, vun deene mir en Deel an och e Beneficiaire sinn. Dëst Gesetz ass e ganz gutt Beispill dofir, dass mer reaktiv sinn a bereet, eis kontinuéierlech un déi nei Begebenheeten unzepas-sen.

Mee et ass net dat eenzegst Beispill. An Zukunft wëlle mer weider versichen, nei Impulser ze setzen. Deemnächst wäerte mer en neit Arméigesetz kréien, wéi mer dat jo am Regierungsprogramm virgesinn hunn. Da gi wichteg Informatiounen vehiculéiert an et kommen interessant Diskussiounen op eist Land zou, och am internationale Kontext. An dat bitt och eng Chance fir eis als Lëtzebuerg, eis fir d'Zukunft ze positionéieren, och an dem internationalen Ëmfeld an an den internationalen Diskussiounen matzemaachen.

Mëttelfristeg plange mer d'Konstruktioun vun engem Militärspidol, dat eis nei Expertis brénge wäert an eng Valeur ajoutée wäert si fir eis a fir eis Partner, souwuel am militäresche wéi och am ziville Beräich. Och dat ass eng proaktiv Demarche, déi mir als LSAP begrëssen. Ech sinn iwwerzeegt dovunner, dass mer och op deene Projeten esou konstruktiv zesummeschaffe wäerten, wéi dat bei dësem Projet de loi de Fall war.

An domat ginn ech den Accord vun der LSAP zu dësem Gesetz a soe Merci.

■ **Plusieurs voix.**- Très bien!

■ **M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance.**- Merci och. An domat ass den Tour un der Madamm Stéphanie Empain. Madamm Empain, Dir hutt d'Wuert.

■ **Mme Stéphanie Empain (déi gréng).**- Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, fir unzefänke géif ech natierlech gären dem Här Carlo Back villmools Merci soe fir säin exzellente Rapport. Ech weess, dass et net ganz einfach ass, fir e grénge Netexpert en la matière dat ze maachen, mee Dir hutt lech hei awer ganz gutt erageschafft gehat.

Léif Kolleginnen a Kollegen, Dir gesitt, et muss e groussen Dag haut sinn, wann direkt zwee Grénge op d'Pult kommen, fir zu engem Defensesujet Stellung ze huelen. Mee dat hei ass eeben e wichtige Moment fir eis. Dat Gesetz, wat mer haut stëmmen, ass nämlech e wichtegt Puzzlestéck an der grénge Defensespolitik a soumat och en Deel vun der Äntwert op d'Fro: Wat mécht e grénge Minister als Defenseminister?

Gréng Politik, wann een an der Verantwortung ass, ass eeben net just op de Kärtheemen Ëmwelt a Klima, mee gréng Politik bedeit, dass een natierlech och an anere Beräicher kann a soll Paradigmewieselen alauden an deemno natierlech och an der Verdeedegungspolitik. An der Verantwortung sinn, bedeit eeben och, dat kënnen ëmsetzen, wat ee jorelaang an der Oppositioun gefuerdert huet.

An do hunn ech mech dann awer elo e bësselche gewonnert, wéi ech héieren hunn, wéi den Här Halsdorf gesot huet, mir géifen haut eppes realiséieren, wou den Här Braz sech deemools opposéiert hätt. Bon, Dir wësst, ech sinn elo nach net esou laang dobäi. Ech hunn deen Debat deemools och net mat verfollegt. Et schéngt mer awer trotzdem, well ech hunn e puer Saachen nogelies, och déi den Här Braz gesot huet, do schéngt dat mir awer e bësselchen eng kreativ Aart a Weis ze sinn, mam Historique vun dësem Dossier ëmzegoen.

Här President, am Dezember 2007 stoung de Félix Braz nämlech als verdeedegungspolitesse Spriecher vun der nach e bësse méi klenger grénge Fraktioun hei op menger Plaz an huet sech zu der Thematik follgendermoosse geäussert. Hie sot zur Fro vum Entscheidungsprozess an de Prozeduren am Fall vun enger Missioun oder engem Asaz, an ech zitieren hien: „Wou mir Gréng [...] awer insistéieren, ass, dass d'Parlament muss agebonne ginn, an zwar net nëmmen op eng konsultativ Aart a Weis, mee mir sinn der Meinung, dass d'Regierung do gutt berode wär, sech op e Wee ze beweegen, dee kloer-mécht, dass d'Regierung a kengem Fall envisagéiert, Leit a Konflikter ze schécken, ouni den Assentiment vun der Chamber oder zumindest vun der Majoritéit vun der Chamber ze hunn“, fir herno ofschléissend

dann ze soen, dass mer mussen op e Konsens kommen, dee kloermécht, dass, an ech zitieren erëm: „ouni demokratesch Legitimatioun an Ënnerstëtzung duerch d'Parlament et keng Engagementer vun der Regierung soll ginn.“

Dëst am Fong fir ze illustréieren, firwat mir eis haut esou kënnen driwwer freeën, d'Friichte vun eiem Engagement hei ze gesinn. Natierlech, an dat ass jo och esou am Rapport erëmfannen, ass dëse Projet de loi schonn am Juni 2018 deposéiert ginn. Do war also scho vill Viraarbecht vum viregten Defenseminister Étienne Schneider gelescht ginn. Par contre war et fir eis an am Endeffekt och fir d'Kommissioun relativ schnell kloer, dass mir mat dësem Projet de loi kéinten e gudder Krack méi wäit goen an tatsächlech kéinten eng Partie vun eise laang-järege Fuerderungen ëmsetzen, soudass mer schonn am Februar 2019 zesummen an der Kommissioun d'Entscheidung getraff hunn, dem Projet e ganz neien Twist ze ginn.

Am Januar 2020 hu mir dunn eng ganz nei iwwerschaafte Versioun an der Kommissioun presentéiert kritt, déi wirklech e Meilesteen a Saachen Transparenz an demokratescher Kontroll am Beräich vun der Verdeedegungspolitik duerstellt.

Bon, esou wéi de Rapporteur lech et am Detail erklärt huet, gi mer mat dësem Projet de loi hin an änneren dräi Gesetzer of. D'Detailer heizou hutt Der jo scho kritt an och meng Virriedner a Virriednerin hu sech schonn am Detail domat befaasst. Dofir géif ech elo vun der Geleeënheet profitéieren, fir op dee spezifesch Volet anzegoen, deen eis Grénge hei am meeschten um Härz läit, nämlech dee vum Kader vun den internationale Missiounen, der Transparenzpflicht, dem Abanne vum Parlament als reellt Kontrollorgan an dat Ganzt ouni op Käschte vun der Reaktivitéit vun eiser Arméi ze goen, well mir wëlle jo och an Zukunft en zouverlässege Partner sinn.

Aktuell ass et jo esou, dass d'Prozedur virgesäit, dass nom Conseil de Gouvernement nach déi zoustännege Kommissiounen, de Conseil d'État an d'Conférence des Présidents musse consultéiert ginn. An dat féiert dozou, dass mer do eng relativ laangwiereg Prozedur hunn, déi net en accord ass mat den Ufuerderungen, déi een zum Beispill vun der NATO oder der EU gestallt kritt.

Dat ass eng laangwiereg Prozedur, déi zwar vill Acteuren implizéiert, dofir awer net onbedéngt eng effikass demokratesch Kontroll zouléisst.

Wat genee gesinn eis Amendementer also elo vir? Et geet drëm, d'Roll vun der Chamber ze stäerken.

Éischstens geet et drëm, déi zoustännege Chamberskommissioun weiderhi fir all Missioun ze consul-téieren.

Zweetens, an dat ass e ganz wichtige Punkt, den Débat public an der Chamber, dee virgesi gëtt fir méi sensibel Missiounen vum Typ Peace Enforcement oder fir Missiounen am Kader vu multinationalen Truppen, déi am Kader vun engem Mandat deployéiert ginn, zum Beispill Schnellagräiftruppe vun der EU oder vun der NATO. An hei kann natierlech dann och all politesch Sensibilitéit sech äusseren a sech positionéieren.

An drëttens geet et dann ëm déi reegelméisseg trimestriell Informatiounspflicht an der Chamberskommissioun, wou d'Deputéiert also musse reegelméisseg iwwert déi jeeeweileg Missiounen um Lafende gehale ginn.

Den Avis vum Staatsrot ass dann elo en contrepartie net méi obligatoresch, wouduerch och d'Prozedur kënnen acceleréiert ginn en cas de besoin, wat awer net enger Schwächung vun der Kontroll gläichkënn, vu dass de Conseil d'État sech an dëse Fäll net um Fong prononcéiert huet. An dat selwecht gëllt fir d'Conférence des Présidents, déi bis elo huet misse saiséiert ginn, wat eigentlech doppelt gemoppelt war, well gläichzäiteg eeben déi zoustännege Chamberskommissioun och huet misse saiséiert ginn. A par contre gëtt dat heiten awer wettgemaach duerch de Fait engersäits, dass natierlech déi zoustännege Chamberskommissioun weiderhi muss saiséiert ginn, mee virun allem duerch de Fait, dass et zu engem ëffentlechen Debat an der Chamber muss kommen.

Am Fall vun de Rapid Reaction Forces gesäit dës Prozedur allerdéngs anescht aus, well mer hei ëmmer am Cas de figure vun der Urgence sinn. Hei gesäit den Text jo vir, dass d'Prozedur via Règlement grand-ducal lancéiert gëtt dee Moment, wou Lëtzebuerg sech engagéiert, an esou enger Rotatioun deelzehuelen, an dass, sollt den Eeschtfall antrieden an eng Missioun sollt stattfannen an deem Zäitraum, wou mir en alerte sinn, dass dann d'Entscheidung vun der Regierung wäert geholl ginn, nodeems déi zoustännege Chamberskommissioun consultéiert ginn ass a jee nodeem déi ëffentlech Debatt an der Pleniëre stattfonnt huet. Dësen Debat muss dann och innerhalb vun dräi Deeg stattfannen.

Mir verbannen also heimadder Reaktivitéit, also Verlässlechkeet als internationale Partner mat demokratescher Kontroll. An aus all deem ergëtt



sech, dass dëse Projet de loi kloer den Usproch huet, eisem Land den néidege Kader ze ginn, fir de sécherheetspoliteschen Erausfuenderunge vum 21. Joerhonnert gerecht ze ginn.

Lëtzebuerg huet sech engagéiert, eng méi aktiv Roll op der internationaler Bün anzehuelen, notament well mer der Iwwerzeegung sinn, dass d'Verdeedegung vu Mënscherechter eis all eppes ugeet an dass mir als Deel vun engem multilaterale System eis eiser Verantwortung net entzéie kënnen.

Dëse Projet de loi beweist och, dass d'Transparenz an d'Rechenschaftsflcht och oder grad an der Defense méiglech a wichteg sinn an dass Missiounen musse kënnen demokratesch kontrolléiert an duerch eng éffentlech Debatt legitiméiert ginn.

Mat dësem Projet de loi hu mir op alle Fall e wichtige Schratt gemaach, fir dëst ze garantéieren. Dat Ganzt füügt sech dann natierlech och an e méi generelle Kader vu grénger Sécherheets- a Friddenspolitik an, well déi beschte Missioun ass nach ëmmer déi, déi net muss stattfannen. Well all Missioun biergt natierlech hir Risiken.

Leider ass et illusoresch ze mengen, dass ee sech zrëckleenen an nokucke kann. An natierlech mussen och mir eis solidaresch mat eise Partner weisen an eis un internationale Missiounen bedeelegen.

Op där enger Säit huet Lëtzebuerg an de leschte Joren dofir och staark um capacitairen Niveau investéiert. Mee et ass awer gutt, dass et net dobäi bleift, mee dass dëst eebe begleet gëtt duerch engersäits déi Iwwerleeungen, déi zu dësem Projet de loi geféiert hunn, nämlech méi Transparenz a méi Abannung vun der Chamber, wann et ëm Deploiementer geet, an anerersäits duerch déi méi breet ugeluechte Politik vun den „3D“ - Diplomacy, Development and Defense -, wou mer och aktiv dru schaffen, Aussen-, Kooperatiouns- a Verdeedegungspolitik zesummen ze betruechten. Awer och d'zivil Missiounen mussen hir Roll spille kënnen.

Mee mir mussen och un de Klimawandel denken, u Waasserknappheet, de Verloscht vun der Biodiversitéit an d'zouhuelend Verwüstung, well grad dës hu staark negativ Impakter op Gebidder, déi oft instabil sinn a wou Konflikter ëm Ressourcë ganz schnell am Kleng weï och am Grousse ganz problematesch kënnen ginn.

(M. Fernand Etgen reprend la présidence.)

Hei ginn Naturkatastrophen ëmmer méi heefeg an dës maachen hirersäits och erëm oft d'Hëllef vu baussen noutwendeg. Ressourcëknappheet ass en plus och en Nərbode fir den Terrorismus a léist staark Migrationenwellen aus; Migration net just Richtung Europa, mee virun allem emol Landflucht Richtung Stied, oft iwwerbevëlkert Stied, wou et dann erëm un Infrastruktur an un Aarbechtsméiglechkeete feelt, wou d'Leit also finalement allze oft an der Perspektivlosegkeet setzen.

An natierlech setzen och grad do d'Dschihadisten u fir ze rekrutéieren. Grad an de vernoléissegte Milieuen ass d'Chance grouss, dass si Jonker fannen, déi keng aner Perspektiv gesinn, wéi sech hinnen unzeschléissen. Zum Gléck gëtt ëmmer méi an op all Niveau unerkannt, wat fir e risegen negativen Impakt déi global Ëmweltverännerungen provozéieren a wat fir schlémm Auswierkungen dës op d'Sécherheetslag vu ganze Regiounen hunn - justement, well se och en Nərbuedem fir den Terrorismus sinn -, op d'Sécherheet a Regiounen wéi zum Beispill dem Sahel, wou eis Leit jo och am Mali present sinn.

Géint de Klimawandel virzegoen, op Good Governance vu Land an natierlech Ressourcen ze setzen, op zivil Capacitéiten ze setzen, all dat hëlleft, Konflikursaache virzebeugen. An dofir mussen dës Consideratiounen an eis Analysen zur Sécherheetspolitik matafléissen, dëst fir ze soen: Sécherheets- a Verdeedegungspolitik dierfen net méi esou rigid gekuckt ginn an et dierf net just den Hiewel bei den Investitiounen a militäresch Capacitéiten ugesat ginn.

Leider huet dee Paradigmewissel weltwäit nach net iwwerall agesat, well eréischt rezent si mer gewuer ginn, dass d'Depensen an d'Defense weltwäit 2020 hiren héchsten Niveau bis elo errecht hunn, an dat trotz Pandemie.

Natierlech brauche mer Capacitéiten, déi mer eis och amgaange sinn ze ginn. An natierlech bedeele mer eis och u Missiounen, fir déi mer eis heimmadder och een dem Zäitgeescht ugepasste Kader ginn hunn. Mee mir mussen dat Ganzt eeben och am Sënn vun der gréisstméiglecher Konfliktpreventioun gesinn an do hunn ech de Sujet natierlech och elo just konnten uräissen, esou vill Zäit hunn ech haut leider net. Mee et wäert lech op alle Fall net verwonneren, wann ech lech soen, dass mer och hei der Meenung sinn, dass besonnesch op europäeschem Plang nach kann eng ganz Schëpp bäigeluecht ginn.

Ech denken do natierlech och un d'zivil Capacitéiten, iwwert déi zënter Joren immens vill geschwat gëtt a wou mer eis awer relativ schwéierdinn. All Joer ginn enorm Zommen op EU-Niveau verpolvert -

carrement verpolvert! -, well mer eis an der Defense net koordinéieren an x Programmer parallel lafen hunn. Wann do vill méi konsequent géif op Pooling and Sharing gesat ginn, wann um Niveau vum Research and Development nach vill méi konsequent géif zesummegeschafft ginn, da géife vill Gelder fräi ginn, déi an zivil Capacitéite kéinte fléissen, fir vill méi proaktiv kënnen virzegoen.

Dir gesitt also, et ass och an aneren EU-Länner nach vill Potenzial fir gréng Verdeedegungsministeren.

Op alle Fall: All de Memberen aus der Kommissioun géif ech gären hei als Presidentin vun der Kommissioun e ganz, ganz grouse Merci soe fir déi ganz konstruktiv Diskussioun an Zesummenaarbecht, déi mer am Kader vun dësem Projet de loi haten. Ech wollt awer natierlech och dem Minister senge Leit Merci soe fir hir Approche an dësem Dossier a fir déi vill Viraarbecht, déi hei geleescht ginn ass, net zulescht awer och eiser Kommissiounssekretärin an eisem Fraktiounsmataarbechter e ganz grouse Merci fir déi enorm Aarbecht, déi an dëse Projet gefloss ass.

Ech weess, dat ass eppes, wat een no baussen net gesäit. Ech hat dat och selwer net geduecht, mee et ass wierklech bei dësem Projet de loi, wou ech gesinn hunn, wat et an der Praxis bedeit, eng Lettre d'amendement ze schreiwen, déi et wierklech a sech huet. An ech kann lech confirméieren: Dat ass wierklech kee Kaddo! Dofir hinnen nach eng Kéier e grouse Merci.

Ech ginn heimadden och den Accord vun der grénger Fraktioun a soen lech Merci fir d'Nolauschteren.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, *Président.*** - Merci villmools, Madamm Empain. Den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Fernand Kartheiser. Här Kartheiser, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Fernand Kartheiser (*ADR*).** - Merci, Här President. Ech wéilt dann och ufänke mat e puer Mercien, deen éischten un den Här Back fir e wierklech ganz komplette Rapport. An ech wëll awer och dem Här Minister Merci soen, well dat maachen ech jo elo net dacks, mee et kënnt vun Häerzen, well ech muss soen, et ass schonn aussergewöhnlech, datt e Minister an d'Kommissioun kënnt an esou op d'Kommissioun lauschttert, wéi den Här Minister et hei gemaach huet. An dat wëll ech awer och extra ervirsträichen!

Ech muss awer och deene grénge Kollege soen, datt ech mat hirem Rasonement insgesamt awer Problemer hunn. D'Madamm Empain seet, déi gréng Verantwortung an déi gréng Politik, déi géifen och de Paradigmewissel alauden, dat wär en Ausdrock vu grénger Verantwortung. Jo gutt, da muss awer e Wieler wëssen, deen déi gréng wíelt, datt e riskéiert, eng 180-Grad-Kéier matzestëmmen, well dat ass et jo u sech. Well wann ech d'Walprogrammer vun deene Gréngen - an ech hunn déi ëmmer ganz genee gelies, dat huet mech ëmmer interesséiert - an de leschte Joren kucken, do war net rieds vun all deenen Operatiounen, déi elo hei gemaach ginn.

Mir musse wëssen, wat mer hei maachen. Hei maache mer u sech eng Porte op, also eng Dier op, fir all Operatiounen bis hin, awer net bis dohinner, zum Niveau vun der Krichserklärung. Mee mir hunn hei eng ganz Panoplie vun Operatiounen, déi bedeuten, datt mer déidlech Gewalt asetzen an och mussen erleiden, eis Zaldoten. An dat muss een einfach kloer soen. Dat geet ganz wäit! Dat si Peace-Enforcement-Missions an dat heescht dann alles ganz schéin. Mee et heescht, datt mer och a Situatiounen vu militärescher Gewalt operéieren.

Dat Gesetz huet dräi Voleten, wéi gesot: Missiounen am Ausland, Primes de vol, Fonds d'équipement militaire. Mir sinn domadder d'accord, mee mir mussen awer eng ganz Rei Iwwerleeungen ustellen.

Eng éischt Iwwerleeung, déi ech lech wéilt proposéieren, ass de rechtliche Kader, an zwar, deen net nëmmen national ze kucken, well den nationale Kader reegele mer haut, mee déi Interventiounen, fir et emol esou ze soen, och emol international ze kucken.

Mir hunn do eng Lacune internationale, eng Grozon. Et ass esou, datt mer am Militärrecht, fir et emol esou ze soen, dräi relativ kloer Domänen hunn: de „jus ad bellum“ - wéini dierf ech Krich féieren? -, de „jus in bello“ - wat maachen ech am Krich? - an dat humanitäre Recht, de Schutz vun Zivilisten, vun Netcombattanten an esou weider. Mee u sech hu mer an der Praxis ëmmer méi - zënter dem Enn vum Kale Krich - Interventiounen, bei deene just par analogie Militärrecht applizéiert gëtt. Mee mir missten eis eng Kéier - net mir eleng als Lëtzebuerg, mee och op internationalem Niveau - derfir asetzen, datt mer d'Interventionsrecht an deem Sënn oder d'Recht an Interventiounen preziséieren.

Dat Gesetz hei stëmmt an der Richtung. Et kéint ee munches nach kritiséieren. DVirriedner hunn dat gemaach, wat d'Terminologie ugeet, wat d'Prozeduren ugeet an esou weider. Mee wat geschitt hei?

Mir passen eis den Zäiten un a mir passen eis den neie Realitéiten un. Dat ass komplizéiert, et ass divers, et ass och dacks geféierlech. An dowéinst géillt et, pragmatesch ze sinn, flexibel, gutt ekipéiert a gutt trainéiert, fir déi Leit, déi dohiginn.

An ech wéilt och d'Geleëenheet notzen, fir all deene Merci ze soen, déi schonn an esou Operatiounen gedéngt hunn, hinnen, hire Familljen, hire Frënn, well si hu viles op sech geholl an och an Zukunft wäerte mer nach dacks Leit brauchen, déi dee Courage hunn, fir sech an esou Missiounen ze engagéieren.

Wat war de Kontext 1992 beim éischte Gesetz? Ech mengen, den Här Graas hat och schonn e bëssen dovunner gezielt. Et muss ee wëssen, um Enn vun der Sowjetunioun, dem Zesummebroch vun der Sowjetunioun no der Opléisung vum Warschauer Pakt, war och hei am Land eng Diskussioun: Brauche mer eng Arméi oder brauche mer keng?

An dat heite war eng vun deenen Initiativen, déi deemools geholl goufen, well a verschiddene politesche Parteien, notament bei de Sozialisten, eng ganz kloer Tendenz war, fir ze soen: Mir brauche keng Arméi méi. An dat heite war och mat sozialistescher Regierungsbedeelegung deen Abléck eng vun den Initiativen, déi geholl goufen niewent e puer aneren, fir der Arméi eng Raison d'être ze assuréieren. An dat war eigentlech de Kontext, wéi dat Gesetz hei koum. Dat erkläert och, firwat d'Prozedure relativ schwéierfällg waren. Et gouf keng Erfahrungswäerte. Et goung drëm, deene Leit, déi Zweifel haten, méiglechst vill Assurancen ze ginn. An doduerch ass e Präis bezuelt ginn. Dat ware relativ schwéierfällg Prozeduren. An et gouf och bal keng Erfahrung vun esou Auslandsasätz ausser dem Koreakrich, wou d'Lëtzebuurger Arméi eeben och derbäi war.

Elo e puer Kommentare vläicht, wat d'Militärescht, d'Politesch an de Bilan ugeet. Militäresch musse mer soen, datt mer mussen oppasse bei all deenen Operatiounen. Mir hunn net vill Moyenen. Mir mussen oppassen bei deem, wat een nennt an der Arméi den „Overstretching“, datt mer net ze vill matenee maachen. Mir hunn déi Mëttelen net. Mir mussen och oppassen, datt mer eis Leit am Militär - mir hunn der net vill - net ze vill belaachten an datt mer och net ze vill vun hinne verlaangen. Mir sollen e puer cibléiert Saache maachen an net ze vill mateneen.

D'Strukture vun der Arméi mussen iwwerduecht ginn, well mer eis eebe mussen upassen. Mir mussen och déi Ligne directrice an esou weider periodesch iwwerpräiwen. Mir hunn d'Ekipementer. Mir musse verschidde Saache vläicht an d'Arméi integréieren, Här Minister, fir d'Loftopklärung. Dat ass eng Saach, mir hunn eis ëmmer do op zivil Firme verlooss, fir dat ze maachen. Dat ass rechtlech net gutt, wa mer dat maachen. Och wann deene Piloten eppes géif geschéien an enger Operatioun, wär dat net kloer, wéi ee Statut déi hätten. A wann Der an der Zukunft iwwerleet, wéi Der d'Arméi wëllt fir déi Admissiounen ariichten, da musse mer d'Loftopklärung vläicht integréieren an d'Arméi.

Mir mussen och kucken, datt mer vläicht déi Asätz vun der Police professionaliséieren an eng Unitéit vu Militärpolizei maachen, e Genre Gendarmerie, fir kënnen verschidden Operatiounen ze maachen. A Friddensoperatiounen brauchen eng Reform vun der Militärjustiz. Déi ass net méi op der Héicht vun der Zäit. Awer si muss kënnen och am Ausland operéieren. Do referéieren ech mech och op d'Iwwerleeunge vu virdrun am Bezuch op d'Rechtssituatioun. A mir brauchen och deployabel medezinesch Strukturen, en Hôpital militaire de campagne, dat kann een am Kader vum Militärspidol mat undenken, wat eis bei humanitären Operatiounen ganz vill géif hëllefen.

Mir hunn och politesch Consideratiounen ze maachen, och interner Natur. D'Kontroll vun der Chamber ass hei ugeschwat ginn. Ech kann dem Här Minister nëmme roden, och dann, wann et net esou an dësem Gesetz virgesinn ass, ëmmer d'Chamber ëm Rot ze froen. Ech mengen, wa mer esou Operatiounen maachen, och wann et am Ufank vläicht net esou ausgesäit, si Geforen domat verbonnen. Et ass gutt, datt hei a verschiddene Situatiounen an der Plenièr driwwer diskutéiert gëtt. Mee et soll een dat esou vill wéi méiglech maachen. Och wann et net explizitt am Gesetz virgesinn ass, hënnert näischt d'Regierung drun oder respektiv d'Chamber drun, fir esou eng Debatt ze lancéieren iwwer eng Operatioun. Ech mengen, domadder ass d'Regierung ëmmer besser ofgeséchert, wéi wa se sech nëmmen op hir Prerogative beriff an dat dann net mécht.

Extern musse mer och oppassen - dat ass jo och gesot gi vum Här Back an aneren -, datt mer en zouverlässege solidareschen Alléierte sinn. Jo, si mer! Awer d'NATO ass komplizéiert hautzudaags. Mir erënneren eis u Kommentare vum President Macron, vun aneren, déi keng ganz positiv Bilanz vun der NATO gezunn hunn.

Mir mussen och kucken: Si ass ëmmer méi grouss, méi komplizéiert an déi strateegesch Interesse vu Verschiddenen an der NATO sinn net onbedéngt déi

selwecht wéi eis. Och dat muss ee gesinn a mir brauchen eng Differenziatioun och an der NATO, wa se soll eng Zukunft hunn. Net nëmme mir, Lëtzebuerg, mee och aner Länner brauchen dat, fir eng nei Iwwerleeung ze féieren, och politesch, wéi een dat kann definéieren tëschent Solidaritéit op där enger Säit an Netengagement, méi Neutralitéit bei verschiddenen Operatiounen op där anerer Säit.

NATO muss ..., wann et eng politesch Struktur soll si mat enger Zukunft - et gëtt jo och Iwwerleeungsgruppen, déi e bëssen dat oudenken -, brauche mer eng intellektuell Flexibilitéit, fir d'Solidaritéit am Kader vun der NATO ze definéieren. Dat ass eng grouss Aufgab.

Mir brauche sécher déi Flexibilitéit. Mir dierfen eis net a Konflikter eranzéie loossen, an deene mer u sech näischt verluer hunn. An do gëtt et eng Rei Iwwerleeungen an och Enseignementer, déi mer aus der Vergaangenheet mussen zéien, leider mussen zéien, muss ee soen. Ech erënnere just un den Irak-Krich, wou kloer e grouse Partner vun eis falsch Behauptungen opgestallt huet am Sécherheetsrot vun der UNO, fir kënnen an dee Krich ze zéien. Dat ass inakzeptabel!

Mir mussen oppassen, datt mer eis net an esou Situatiounen eranzéie loossen. Mir brauchen eng aner Approche zu Russland. Mir si komplett an der Sakgaass an der Russland-Politik. Dat ass e politesch Versoen, wou déi zwou Säiten eng Verantwortung drun hunn. Mir mussen erauskommen aus där Sakgaass a mir mussen och eng aner Approche hu géintiwwer der arabescher Welt, well och do waren déi verschidden Operatiounen, déi vum Weste lancéiert goufen, u sech e Fiasko a Syrien an a Libyen. Kllassescht Beispill: d'Affär Gaddafi am Irak-Krich. Mir hunn eigentlech eng Serie vun Echecken am arabesche Raum a mir mussen iwwerleëen, wéi mer elo do eis Positiounen nei iwwerdenken.

De Bilan vun den Operatiounen, fir vläicht dozou e Wuert ze soen, deen ass ganz ënnerschiddlech. A wa mer kucken, wéi eng Operatiounen mer sollen an Zukunft maachen, musse mer jo och zrëckkucken op dat, wat gutt geklappt huet oder net gutt geklappt. Gutt geklappt am Allgemengen hunn Deminag, Trainingsmissiounen, u sech Low-Level-Intervention. Humanitär musse mer onbedéngt méi maachen a mir mussen eis méi Capacitéite ginn, fir humanitär ze intervenéieren.

Ganz gutt geklappt huet och de Kampf géint d'Kriminalitéit am Kosovo-Asaz vun Intelligence, Surveillance, Reconnaissance. Dat si Missiounen, déi mer relativ gutt kënnen maîtreséieren a wou mer als Lëtzebuerg och eng grouss Plus-value hunn.

Wou mer eis musse Froe stellen, dat ass, ob mer effektiv do a Litauen solle matmaachen oder net. Mir hunn do vläicht och Ursachen, fir eis do net onbedéngt an éischter Rei ze engagéieren, notament well mer och musse grondsätzlech iwwerleëen, wéi e Verhältnis mer mat Russland an der Zukunft sollen hunn, net nëmme mir Lëtzebuurger, mee allgemeng de Westen. An ech mengen, datt mer do wierklech musse grouss Efforte maachen op deenen zwou Säiten, fir en neien Ufank ze fannen.

Dat gesot, wëll ech nach eng Kéier hei soen, datt mir als ADR dat Gesetz begrëissen. Et ass wichtig, datt mer op dëse Wee ginn. Et ass wichtig, datt mer eiser Arméi nei Perspektive ginn, fir och dat heiten unzefänken. Mir waarden elo op dat neit Militärgesetz. Mir si gespaant, wat d'Regierung eis do wierklech presentéiert. A mir op jidde Fall als ADR stinn zu eiser Arméi, stinn och zu deene Missiounen, déi hëllefen, dës Welt zu enger e bësse besserer Plaz ze maachen.

Villmools merci.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, *Président.*** - Merci villmools, Här Kartheiser. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Marc Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Marc Baum (*déi Lénk*).** - Merci, Här President. Ech wéilt dann och entgéint menge Gewunnechten, wann et ëm Militärprojete geet, domadder ufänken, op déi positiv Aspekter vun dësem Gesetz anzegoen, well et gi positiv Aspekter.

An et ass virdu schonn ugeschwat ginn: Elo soll et, jee no Modell, op jidde Fall spéitstens no dräi Deeg no enger Decisioun fir en Auslandsasaz vun der Arméi, zu enger Debatt hei an der Chamber kommen, wou dann och all Partei sech positionéiere kann a wou d'Parlament dann eventuell gegebenefalls, dat ass jo dann d'Fräiheet vum Parlament, via eng Motioun ka seng Approbatioun oder säin Desaccord matdeelen. Wéi rechtlech verbindlech dat ass, dat ass eng aner Fro. Zumindest ass et awer e politeschen Drock, deen immens grouss ass, deen d'Parlament hei kann ausüben.

An dat ass insofern fir eis natierlech och wichtig, well dës Debatt am Parlament jo da warscheinlech och zu enger Debatt an der Éffentlechkeet féiert. An do dernieft, an dat ass och e grouse Fortschrëtt, schreift d'Gesetz elo vir, datt déi zoustänneg Kommissiounen da reegelméisseg mussen iwwert de Verlaf vun eventuelle Missiounen informéiert ginn.



D'Parlament gëtt also méi agebonnen an d'Decisioune gi méi transparent. Domat si mer natierlech nach ëmmer net bei engem däitsche Modell, déi jo eegentlech bal eng parlamentaresch Arméi hunn, mee mir hunn e wichtige Schrëtt gemaach, fir d'demokratesch Prozeduren ze legitiméieren, an dat ass och gutt esou.

Gläichzäiteg bedeit dat natierlech och fir d'Parlament eng weider oder erweidert Responsabilitéit, wat jo wichteg ass. Et ass och esou, datt dese Punkt - an den Här Back, deen e ganz gudder Rapport gemaach huet, huet dat net erwäant - net am ursprénglechen Text dra war, mee eréischt drakomm ass, nodeem d'Kommissioun a Consultatioun mam Minister virun allem dorobber insistéiert huet. An ech mengen, dat ware ganz fruchtbar Diskussiounen an d'Gesetz huet sech op där Ausgangsbasis och weesentlech verbessert, well de Minister Bausch huet dat hei Gesetz geierft. An et war zum Deel e Guckucksee vu sengem Virgänger, wéi den Här Schneider esou bal jiddwerengem vu sengen Nofolger eng ganz Rëtsch Guckuckseeër an deenen ënnerschiddlechsten Domänen hannerlooss huet.

Här President, et ass dann och wierklech e Luef, dat ech wëilt dem Minister Bausch ausschwätzen, datt en op de Wee gaangen ass, déi doten awer fundamental Verännerung um Gesetz ze maachen. An dat kënnt jo och net esou dacks vir, datt ech den Här Bausch als Militärminister luewen. Da kann e sech dat dann och dës Kéier iwwert d'Bett hänken, dat Luef.

(Hilarité)

Mee dann ass et awer och schonn eriwuer mam „eizi, eizi“, well mir sinn trotzdeem net mat dësem Gesetzesprojet als Ganzstaverstanen.

Dese Projet de loi mécht d'Méiglechkeeten, ënnert deenen déi Lëtzeburger Arméi kann am Ausland agesat ginn, vill méi breet op. De Rapporteur, den Här Back, huet et genannt d'Ouverture oder d'Vergreisserung vum Champ d'action.

Aktuell dierf d'Arméi am Ausland nëmmen u Friddensmissiounen deelhuelen an och nëmmen am Kader vun enger internationaler Organisatioun. Elo gëtt dëst Feld erweidert op Opérations de pré-vention an op Opérations de gestion de crise, wat jo awer zimmlech deenbar Begrëffer sinn. An zemoos gëtt och d'Méiglechkeet geschafen, fir ausserhalb vun enger internationaler Organisatioun militäresch ze intervenéieren, dat am Kader vu multilaterale Gruppementer, déi sech deemno wéi och eréischt kënnen ad hoc bilden.

Fir ze illustréieren, wat dat an der Praxis konkret bedeit, kann een den Irak-Krich vun 2003 nennen. Deemoos huet sech eng Koalitioun vu Länner ënner Féierung vun den USA d'Recht erausgeholl, ouni UN-Mandat an ouni wierkleche Grond en anert Land ze attackéieren an ze besetzen.

Dat aktuellt Gesetz hätt eng Bedeelegung vun der Lëtzeburger Arméi un engem eventuellen Auslandsasaz net zougeloo. Mat deem heite Gesetzestext, deen haut soll votéiert ginn, gëtt dat zumindest theoreetesch méiglech gemaach. Hei am Gesetz gëtt zwar vun engem internationale Mandat geschwat, dat ee brauch fir esou en Auslandsasaz, also wat misst eng Viraussetzung si fir esou en Auslandsasaz, mee de Begrëff selwer ass néierens definéiert. Eiser Liesaart no kann dat och e Mandat sinn, dat sech déi Koalitioun, déi deemno wéi multilateral zesummegeallt ass, och selwer gëtt.

Här President, wéi d'Gesetz 1992 geschriwwen gouf, hunn d'Auteurs ganz bewusst d'Auslandsasatz vun der Lëtzeburger Arméi op Friddensmissiounen am Kader vun internationalen Organisatiounen begrenzt, virun allem am Kader vu klassesche Blohelm-Missiounen.

Elo, knapp 30 Joer duerno, gëtt gesot, datt déi Approche vun deemoos net méi zäitgeméis wier. Souguer ausserhalb vun iergendwellecher internationaler Organisatioun misst ee kënnen intervenéieren einfach mat Ad-hoc-Koalitiounen vu Länner. Dat gëtt dann domadder begrënt - an och eng ganz Rëtsch Virriedner hunn dat gesot -, datt d'Erausfuerderungen haut an der Sécherheetspolitik ganz aner sinn. Mee ech mengen, datt ee bei deem Punkt awer vläicht ee Moment stoe bleiwe muss, well dat schéngt mer awer eng relativ iwwerflächlech Betruechtung ze sinn.

Och am leschte Joerhonnert, an de 70er- an 80er-Jore gouf et Terrorismus, wéi haut d'ailleurs och. Och deemoos gouf et politesch Krisen, asymmetresch Krichsféierung, Warlords, Biergerkriecher an humanitär Krisen. Duerfir ass d'Fro, ob d'Situatioun elo wierklech fundamental anescht ass, mengen ech, awer berechtegt.

Dat, wat sech awer verännert huet, dat ass virun allem d'Ästellung vun de westleche Länner zum Völkerrecht an zur UN-Charta. Mat enger Rei vu Präzedenzfäll - Jugoslawien, Irak, Libyen, fir nëmmen déi bekanntsten ze nennen - hunn déi westlech Länner hir Hemmungen ofgeluecht, fir direkt völkerrechtswiddreg an anere Weltgéigenden ze intervenéieren. An niewebäi gesot huet dat als Kollateral-

schued, fir an der Begrëfflechkeet ze bleiwen, och dozou geféiert, datt sech ugeféiert oder inspiréiert vun där doter Praxis och aner Länner entre-temps guer net méi ëm d'Völkerrecht këmmen, wéi mer et och bei der völkerrechtswiddreger Annexioun vun der Krim gesinn hunn.

Et ass an eisen Ae virun allem dës dekomplexéiert Haltung par rapport zur UN-Charta, déi de militäreschen Auslandsasatz haut eng aner Nues gëtt a firwat elo soll dat Gesetz hei ugepasst ginn. Op anere Kontinenter ze intervenéieren, fir eegen Interessien ze verteidegen, war bis elo virun allem eng Spezialitéit vun den USA. Elo wëllen d'Europäer do och gäre matmëschen. An domadder kënne mir net averstane sinn.

Mir sinn eis scho bewusst, datt den aktuellen Aussenminister an och den aktuellen Arméiminister alle béid keng Krichsdreier sinn, déi just drop waarden, fir sech an doutéis militäresch Abenteuer ze stierzen. An ech gleewen dem Här Bausch och, wann e seet, datt et him virun allem drëms geet, den Traitement vun den Zaldoten an dem ziville Personal rechtlech ofzesécheren bei den aktuelle Missiounen, well dat ass e grouse Problem gewiescht an der Vergaangenheet, wa ganz dacks op déi positiv Erfarungen zrëckgekuckt ginn ass wéi zum Beispill bei Deminageaktiounen am Cambodge. Do muss ee soen, datt déi awer quasi keng rechtlech Grondlag haten, fir dat ze maachen. An déi Decisiounen misst een och vläicht eng Kéier historiesch opschaffen, firwat dat iwwerhaupt deemoos esou gaangen ass.

D'Gesetzestexter, mengen ech, gëllen awer onofhängeg vu jeeweilege Persounen an och onofhängeg vu Koalitiounen, déi am Moment responsabel sinn. Mir wäerte mat Sécherheet - an alles deit drop hin - och an Zukunft an esou Situatiounen geroode wéi 2003, wou Partnerlänner oder Alliiéierter en immensen Drock op eis ausüben, fir bei enger militärescher Interventioun matzezéien. A wie weess, wéi eng Persoun dann als zoustännege Minister op der Regierungsbänk sëtz!t!

An duerfir ass dee ganzen Discours ronderëm, datt mer onbedéngt mat eiser Arméi esou e fiabele Partner wëlle sinn an datt mer duerfir all déi Upassung maachen, fir mech awer en Discours mat engem ganz falen Nogeschaach an deen eng ganz grouss Geféierlechkeet huet.

Duerfir gëtt an eisen Aen hei eng ganz geféierlech Dier opgemaach, déi et zumindest rechtlech méiglech mécht, datt eist Land sech un allgemenge Kriecher bedeelegt. Mir hätten eis au contraire gewünscht, datt een déi heite Gesetzesännerung dozou genotzt hätt, fir staark gesetzlech Garde-fouen anzebauen, déi den Asaz vun der Lëtzeburger Arméi an zweifelhaften Operatiounen onméiglech maachen.

D'Viraussetzung dofir wier allerdéngs gewiescht, datt een eng strikt Trennung tëschent zivilen a militäreschen Operatiounen gemaach hätt. An dat ass an eisen Aen och eng fundamental Schwächt vun dësem Text. Et kann een zivill Missiounen, zum Beispill eng Walbeobachtermissioun, net mat engem militäreschen Asaz gläichsetzen. An trotzdeem ass et dat, wat awer an dësem engen Text gemaach gëtt.

A konsequent gouf, fir gewëssen zivill Missiounen ze couvréieren, d'Dier wäit opgemaach - an domadder och automatesch fir Militärasatz mat.

Här President, Dir verstitt sécher, datt mir als Lénk Militärasatz am Ausland just ënner ganz strikten a restriktive Bedéngunge kënnen zoustëmmen an datt mer och duerfir net wëllen op dese Wee matgoen.

1992, an ech weess elo net méi, wie vun de Virriedner dat gesot huet, war de Mars Di Bartolomeo Rapporteur vun deem originalen - ech mengen, den Här Graas war et - OMP-Gesetz. An 1992 ass dat Gesetz och net unanime vun der Chamber ugeholl ginn; déi gréng hunn et net matgestëmmt. An ee vun deenen, déi et net matgestëmmt hunn, dat war den aktuelle Verdeedegungsminister, notamment well schonn 1992 de Champ d'action dem deemolegen Deputéierte vun deene Gréngen ze wäit gaangen ass.

Eh ben, elo gesi mer eng Erweiderung vun deem Champ d'action an duerfir wäerten zumindest mir als Lénk dat hei net matstëmmen, mee mir wäerten dergéint stëmmen.

Merci.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmoos, Här Baum. De leschten agedroene Riedner ass den honorablen Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Marc Goergen (Piraten).** - Här President, wann haut d'Parlament iwwert d'Gesetz ronderëm d'Missiounen vun eiser Arméi ofstëmmt, da muss een och e méi breede Blëck op Fridden a besonnesch och op den Asaz vu Waffe werfen.

Besonnesch muss mer eis d'Fro stellen, ob mir net ënnert dem Virwand vu Fridden de Fridden als Excuse notzen, fir Waffen ze benotzen, Waffen, déi an deene meeschte Fäll awer net zu méi Fridde wäerte féieren, mee am Géigendeel.

A menger Ried wäert ech méi genau op déi friddlech Ästellung vun eis Piraten agoen, eis pazifistesche Haltung, also eis eethesch Grondästellung, wou een den Aggressiounskrich ofleent, an dass mir dozou stinn, fir bewaffnet Konflikter ze vermeiden.

Dese Gesetzesprojet haut huet zwee Gesichter. Dëst Gesetz kann och dozou agesat ginn, méi Schlechtes ze bewierke wéi Guddes. Wa mir iwwer international Krisemissiounen, bei deenen eis Arméi matmécht, fir an anere Länner anzegraifen, schwätzen: An dësem Gesetz ass de Projet ufangs bigaange mat e puer Aktualiséierungen, fir dass eis Truppe méi einfach kënnen un internationale Friddensmissiounen deelhuelen. Am Ufank war et och nach ouni eng parlamentaresch Kontroll. Do gesäit een also, wat d'Meenung vun der Regierung deemoos war.

D'Begrëffer am ale Gesetz waren net méi aktuell, wat natierlech fir e puer Problemer gesuergt huet bei de Missiounen, déi net ënnert de Begrëff „Opérations pour le maintien de la paix“ gepasst hunn, dat oft berechtigt, well et eeben net fir de Fridde war.

Eng grouss Ännerung, déi mir Piraten begrësse bei dësem Gesetz, ass allerdéngs, dass, bevir d'Regierung decidéiert, eis Zaldoten an aner Länner ze entsenden, et an Zukunft op der öffentlecher Plaz debattéiert muss ginn, hei am Parlament. Do muss een och e grouse Merci un d'Kollegee vun déi Lénk soen, well et ware si, déi den öffentlechen Drock oprechterhalen hunn am Ufank, an et war eng kritesche Press, déi déi ondemokratesch Praktiken hannerfrot hat, dat alles mam Resultat, dass mer elo e bessert Gesetz kruten, dat och duerch eng aktiv Chamberskommissioun. Mir huelen d'Diskussiounen eraus aus den Hannerzëmmer vun der Regierung, well bekanntlech kritiséiere mir Piraten och de Regierungsrot, dass deen net transparent genuch ass. D'Informatiounen an den öffentleche Rapporte si ganz oft op de Minimum reduzéiert.

Elo mam Gesetz wäert d'Chamber doriwwer diskutéieren, ier mir esou eng wichteg Entscheedung huelen, Zaldoten an Zivilisten an aner Länner ze schécken. Et ass an eisen Aen eng Stärkung vum Parlament an deemno begrësse mir Piraten dese Schrëtt hin zu méi Transparenz. Allerdéngs muss mer awer och soen, dass de Projet hei awer och net vill méi wäit geet wéi nëmmen en Debat an der Chamber. En obligatoresche Vott vun enger Majoritéit a - wéi sou net? - souguer vun enger Dréivie-relsmajoritéit wär sécherlech eng weider Verbesserung gewiescht. Elo muss een op d'Instrument vun enger Motioun zrëckgräifen, fir e Vott ze kréien an engem Debat, eng Motioun, wou eng einfach Majoritéit duergeet.

Dat hei ass e Gesetz, dat eist Land dozou berechtigt, an aner Länner hinzugeen an duerno mat Waffen aktiv ze ginn. Dat dierft an eisen Aen net ouni e klore Vott am Parlament geschéien. Wéi oft geschitt: Eng Missioun, déi en UNO-Mandat huet, ass am akzeptabelsten. D'Vereente Natiounen sinn déi wichtegst Institutioun fir eng friddlech Verständnegung tëscht de Staaten op dësem Planéit. Mee d'Schwächt vun der UNO ass nun emol, dass et eng Organisatioun ass, déi, soubal et ëm Militär geet, d'Interesse vun de Membersstaaten am Sécherheetsrot erëmispigelt. UN-Friddensmissiounen bleiwen deemo, och wa se a verschiddene Regiounen néideg wäeren, eng Raritéit a ginn nëmmen da Realitéit, wa sech an der UNO endlech emol d'Länner am UN-Sécherheetsrot eens ginn, dass se keng geopolitesch Interessien an der Regioun hunn. Mee zur Reform vun der UNO, do diskutéiere mir en aneren Dag driwwer.

Wéi sou mir den Terme vu „Friddensmissioun“ ouni UNO-Mandat kritesch gesinn: Et ass fir e Minister ëmmer en einfacht Argument, eng Interventioun ze begrënne mat: „Mir surger fir Fridden an Demokratie an anere Länner“. Do sinn d'USA Spezialist dran. Et gouf nach kee Krich, deen se ugefaangen hunn ouni d'Excuse, et wär fir „Fridden“ oder „hir Sécherheet“. An oft konnten d'Geschichtsbicher duerno eng aner Versioun beleeden. De Schued - Mënscheled, vill Doudeger, ganz Länner destabiliséiert - war awer ugeriicht a wäert ni kënnen réckgäenge gemaach ginn.

D'Fro, déi ee sech einfach an éierlech stelle muss, ass: Sinn dës sougenannte Friddensmissiounen ëmmer wierklech fir de Fridden? Festzehalen ass, dass et eng komplizéiert Situatioun ass, Truppen an aner Länner ze schécken, wat och ëmmer de Grond dofir ass. Eethesch ass et souwiesou méi wéi zweifelhaft, ob d'Regierungen duerch Amëschen mat Waffegewalt eppes zum Gudder beweegen, an et fret ee sech, ob en diplomateschen oder ekonomesche Wee net dee bessere gewiescht wär, well a ville Konflikter ass een eréischt a schwierig Situatiounen geroeden, well eeben déi europäesch Regierungen an hirem Kapitalismus déi Länner iwwer Joerzéngegen ausgenotzt hunn.

Eng EU-Politik huet vill schwaarze Flecken an ass net ëmmer esou friddlech, wéi se duergestallt gëtt. An déi Analys deelen ech als iwwerzeegten Europäer. Mir hunn eis Zweifel a bleiwen dofir skeptesch

géigeniwwer enger Erweiderung vun esou Missiounen, bei deenen och Lëtzebuerg matmaache soll.

Ee weidere Punkt, deen eis bei dësem Gesetz opstéisst, ass dee vun der ëmmer erëm weiderer Oprüstung vum Militärbudget. All Investitioun a Waffen ass fir eis Piraten de falsche Wee. Mir Piraten gesinn eis do bei de Friddensdemonstranten, virun 30 Joer wéi och nach haut. Zwar ass och Lëtzebuerg hei betraff, mee mir müssen awer soen, dass et net ka sinn, dass et duerch dem Trump seng Aschüchterungspolitik gelongen ass, dass EU-Länner alles drusetzen, hir Militärausgaben ze erhéien, während d'Budgete fir Entwécklungshëllef zrëckbleiwen.

Hei fanne mer, dass de falsche Wee ageschloe gëtt an dass et grad misst ëmgedréint sinn, dass d'Sue fir d'Entwécklungshëllef massiv opgestockt misste ginn, fir de méi aarme Krichsregiounen op dëser Welt den Uschloss ze erméiglechen.

An net nëmmen dat; wie Friddensbeméiunge wierklech eescht hëlt, misst och derfir suergen, dass déi aner Länner vun engem fairen Handel op dëser Welt profitéiere kënnen. An hei si souwuel d'EU wéi och Lëtzebuerg mat u villem Schold a vill gefuerdert.

Dës Mënschen an anere Länner kenne keng Perspektiven an der Landwirtschaft, well mir Europäer ze vill Fräihandelsaccorden an iwwersubventionéiert Produkte liwweren an doduerch deene Länner all Perspektive fir den Handel huelen. Och dovunner misst een u sech schwätzen, wa mer iwwer Budgetserhéijunge beim Militär schwätzen. Well d'Erhéijunge beim Militär wäerten d'Problemer op dësem Planéit net léisen, dovunner si mir Piraten iwwerzeegt.

Alles an allem ass dese Projet also eng Weiderféierung vun enger Waffepolitik, jo, souguer eng Overture, fir nach méi aktiv ze ginn. An domadder kënne mir Piraten net averstane sinn. Et gi Besserunge bei dësem Projet, well op d'mannst esou d'Interventioun, deen Theema, emol eng Kéier an der Chamber beschwat gëtt. Eis pazifistesche Ästellung, eis kritesch Siicht op Waffen ... Den Ausbau vun de Missiounen an dësem Projet an och aner Beräicher gi fir eis Piraten ze vill an déi falsch Richtung a setzen net do un, wou een usetze sollt, nämlech bei de Moosnamen, ier et zu engem Krich kënnt. Dofir wäerte mir haut bei deem Vott vum Gesetz dergéint stëmmen.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmoos, Här Goergen.

D'Regierung huet d'Wuert, den Här Verdeedegungsminister François Bausch.

Prise de position du Gouvernement

■ **M. François Bausch, Ministre de la Défense.** - Merci, Här President, a vir un alleréischter Stell natierlech dem Carlo Back fir säi gudder schréfflechen a mëndleche Rapport a selbstverständlech och allen Deputéierte fir hir Interventiounen.

Här President, ech war laang am Parlament als Deputéierten an ech hunn och oft am Parlament als Deputéierten zu aussepolitischen Theeme geschwat an och oft zur Verteidigungspolitik. An et war mer ëmmer ee Punkt en Uleies, dat ass, datt virun allem, wann et ëm Konflikter geet, a virun allem, wann et ëm bewaffnet Konflikter geet, de parlamentareschen an demokrateschen Debat éischtens onbedéngt muss stattfannen, mee virun allem datt d'Parlament ganz enk agebonne gëtt.

A wann ech kucken, dat, wat mer haut virleien hunn, an déi Aart a Weis, wéi d'Diskussioun geféiert ginn ass an den 90er-Joren - ech sinn 1989 fir d'éischte Kéier an d'Chamber gewielt ginn -, an och am Ufank vun de 2000er-Joren, wou mer jo eng Rei Konflikter haten, da stellen ech fest, datt do villes sech geännert huet, villes sech an der Sensibilitéit geännert huet, an dat, géif ech soen, bei alle Fraktiounen. An doriwwer sinn ech immens frou.

Well wann ech esou Sätz héiere wéi een, deen ech elo just héieren hunn, wou gesot gëtt, eng Regierung, virun allem eng Regierung aus engem demokratesche Land, déi géif esou quasi mat Liichtgektek dann Decisiounen huelen, fir eng Arméi an e bewaffnete Konflikt ze schécken oder sech an iergendenger Form un engem bewaffnete Konflikt ze bedeelegen, da kann ech mech wierklech nëmme wonneren!

Eng Decisioun, mindestens an Demokratien, ginn ech dovun aus - an ech ginn net dovun aus, ech si sécher, datt dat esou ass ... An ech sinn och sécher, egal, wat fir eng politesch Faarf dat deejéinegen huet, deen dee Moment Verteidigungsminister ass, oder wéi d'Regierung ausgesäit, do ass keen an deene Regierungen dran, menger Meenung no, wann en nach fir zwee Su bei Verstand ass, dee mat Liichtgektek decidéiert, bewaffnet Konflikter lasszeléisen.

Bewaffnet Konflikter, déi müssen dat allerleschte Mëttel sinn. An ech wëll och do iwwregens dem Här Kartheiser soen: Mir hu keng 180-Grad-Kéier gemaach! Ech hunn do séier e bësse gekuckt hei, de Walprogramm vun deene Grénge vun de leschte



Walen, do steet ganz kloer dran, datt fir eis bewaffnet Konflikter dat allerleschte Mëttel nëmme kënnen sinn, wat een asetzt am Kader vun enger Defensepolitik. An et steet och kloer geschriwwen, ënner wéi enge Konditiounen mir dat gesinn, an och, wéi mer zum Beispill d'Abanne vum Parlament géingen do gesinn. Mee ganz kloer steet net an eisem Walprogramm vun deene leschte Walen, an dat war och schonn déi virdrun esou, datt mir der Meinung wären, datt et ni kéint zu engem bewaffnete Konflikt kommen oder datt et quasi onméiglech wär, datt Lëtzebuerg sech an iergendenger Form dorunner kéint bedeelegen.

Dat muss dat allerlescht Mëttel sinn an et kann nëmmen duerfir do sinn, fir Schued ze bewarenen, fir Vëlkmord zum Beispill ze evitéieren. Mir haten ee Fall an der rezenter moderner Geschicht, dat war Srebrenica, wou intervenéiert ginn ass mat engem UNO-Mandat vun der NATO ënner anerem och. Dat war, fir e Vëlkmord ze evitéieren, wat menger Meinung no en absolutt justifizéierte Grond ass, wéini ee kann doriwwer diskutéieren oder muss agéieren, fir zum Beispill militäresch ze intervenéieren.

Et gëtt nach eng Rei aner Ursachen, mee se si ganz limitéiert an et muss ee sech se virun allem extreem gutt iwwerleeën a virun allem muss ee se demokratesch diskutéieren an d'Parlament muss do hiert Wiertche matzeschwätze kréien an iwwert d'Parlament natierlech och d'Effentlechkeet, well, ech mengen, den Här Baum huet et zu Recht gesot: Mir hunn natierlech elo hei keng gesetzlech Basis, wéi et se an Däitschland vläicht gëtt, wou carrement iwwer e Gesetz d'Armée entsendet gëtt.

Mee ech mengen, ech geséich awer déi Regierung gär, déi, wa se sech dann der Diskussioun am Parlament muss stellen an da jo mat Sécherheet enger Motioun - dat awer och, och wann et kee Gesetzescharakter huet, e ganz staarke Moment ass, wann d'Parlament mat enger Motioun eng Decisioun hält -, wou dann eng Majoritéit géif decidéieren, liichtfankeg, ech soen elo emol, wann et dës Majoritéit wär, mat 31 géint 29, fir iergendwou an de Krich ze zéien. Ech mengen net, datt dat ganz probabel ass an datt eng Regierung dat wëilt maachen. Ech wëilt op alle Fall där net ugehéieren, muss ech lech direkt soen. Ech mengen, datt et wichteg ass, datt och déi Leit, déi mer an e Konflikt schécken, wëssen, datt d'Land an deementspriedend d'Parlament an d'Parlamentarier, déi jo gewielt si vum Vollek an donc am Fong geholl och den Ausdrock mussen gi vum Vollek, dat net kéinte mat esou enger knapper Majoritéit decidéieren.

Dat kann ech mer éierlech gesot net virstellen, wann et ëm e bewaffnete Konflikt geet, wou mir eis géife mat eisen Zaldoten engagéieren. An dat wär och irresponsabel, mengen ech, par rapport zu de Leit, déi mer géife schécken. Déi Leit, déi sech duerfir hierginn, déi d'Armée zu hirem Beruff gewielt hunn oder Zaldot zu hirem Beruff gewielt hunn, dat wär wierklech net immens, wann déi missten an esou e Konflikt goe mat enger extreem dënner Majoritéit oder wann et am Parlament carrement nach en negative Vott ginn hätt. Dat kéint ech mer souwisou schonn iwwerhaupt net virstellen.

Duerfir mir sinn eigentlech an eiser Tradition als Gréng, wa mer soen, datt dat heite fir eis e Meilesteen ass, als gréng Partei wuelverstanen. An ech muss lech soen, an Dir erlaabt mer dat haut also vläicht och, wann ech hei am Numm vun der Regierung schwätzen, well ech hunn hei vill op deem Dossier an der Vergaangenheet geschafft, datt ech dat e bësse vermësche vläicht mat der politescher Kap, mee dat mussst Der mer verzeien, wann ech dat haut maachen, ech mengen, déi demokratesch Participatioun vum Parlament, déi ass mir effektiv immens wichteg gewiescht.

Et ass allerdéngs richteg, wat den Här Baum an och anerer gesot hunn: D'Gesetz a senger Ursprungsform war net dat. Et ass richteg an et ass och richteg, datt d'Chamber, an ech fannen, vëlleg zu Recht, wéi ech déi éischte Kéier mat deem Gesetz komm sinn, wéi den éischten Staatsrot-Avis do war, gesot huet: „Dat do kann et net sinn.“ Mee mir hunn ... an effektiv an do hu mer eng 180-Grad-Kéier gemaach, Här Kartheiser, wann Der da kuckt, wat am ursprénglechen Text drastoung a wat mer hei dragesat hunn, dann ass dat eppes ganz aneres.

An da mengen ech, datt duerfir och vu mir aus gesinn e ganz grouse Merci hei fälleg ass un d'Parlament, un d'Kommissioun, un all déi Deputéiert, déi do matgeschafft hunn, déi dorop higewisen, déi sensibiliséiert hunn. Mir haten eng wierklech kontrovers Diskussioun doriwwer. Déi war extreem sënnvoll an nützlich an déi huet sech och am Text, mengen ech, niddergeschloen - an deenen Amendementer, déi gemaach gi sinn, an an deem Text, dee mer haut hei virleien hunn.

Ech kann natierlech verstoen, datt et nach ëmmer Leit gëtt, déi soen: „Mir hu prinzipiell, esou laang, wéi um Niveau vum internationale Recht viles net méi gekläert ass, nach ëmmer Bauchwee, egal wéi, fir an engem bewaffnete Konflikt matzemaache respektiv esou engem zouzestëmmen.“

An datt da gesot gëtt: „Dat Gesetz hei, dat mécht dat nach ëmmer“, an et gëtt gesot, dat géif dat erweideren, ech wëll dozou awer emol Folgendes soen: Ech hunn den Text vun 1992 jo och nach eng Kéier gekuckt a wann Der kuckt, wat am Text vun 1992 steet, dat ass ..., soen ech, well den Här Baum an, ech mengen, och nach anerer, gesot hunn, hei géife mer eigentlech d'Situatioun an där Hisiicht verschäerfen, well mer zum Beispill elo Peace Enforcement dran hätten a beim ale Gesetz wär dat an där Form net méiglech gewiescht.

Et stoung an deem Gesetz dran, datt Missiounen mat als But „cessation d'hostilités“ méiglech wäeren, a „cessation d'hostilités“, wann Der dat vum Franséischen op Englesch iwwersetzt, da kommt Der bei „peace enforcement“. Dat ass genau dat. Also ech mengen net, datt et am Gesetz vun 1992 net méiglech war. Bon, just dat zur Präzisioun.

Da komme mer zu der Fro vum internationale Recht. An natierlech, dat wëll ech direkt virausschicken, d'internationalt Recht, wéi et haut ass, gefält mir och net perséinlech. Ech mengen net, datt d'UNO ... Här President, ech mengen, den Här Baum wëilt eng Fro stellen.

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- Jo, genau. Här Bausch, erlaabt Der, datt den Här Baum lech eng Fro stellt?

■ **M. François Bausch, Ministre de la Défense.**- Jo, selbstverständlech.

■ **M. Marc Baum (déi Lénk).**- Merci, Här President, merci och dem Här Bausch. En huet vëlleg Recht mat deem, wat en elo gesot huet, datt d'„cessation d'hostilités“ och schonn am 92er-Text drastoung. Mee et stoung awer och dran, an dat war awer e Garde-fou, deen elo net méi dran ass, datt et mam Accord vun deenen zwou hostile Parteie misst geschéien. Dat war awer e ganz wichteg Garde-fou. Ech menge just, datt een dat als Complement awer och vläicht misst erwänen. Quitte datt dat komplett onrealisteschesch war.

■ **M. François Bausch, Ministre de la Défense.**- Jo. Ech wollt awer och soen, fir dann zréckzekommen op déi Fro vum internationale Recht vun der UNO a vun UNO-Mandater, iwwerhaupt internationale Mandater: Dat, wat mer de Moment kennen, dat ass net dat, dat stellt mech net zefridde perséinlech. Ech mengen och, datt mer am internationale Recht an och, wéi d'Decisiounen vu Konflikter geholl ginn, eng Reform bräichten. Mee - ech mengen, do si mer eis awer och eens -: Dat ass net eleng vu Lëtzebuerg ofhängeg. Do si mir warscheinlech dee Klengsten, deen do deen néidegen Afloss hätt, fir datt mer zum Beispill eng Reform kréie vum UNO-Sécherheitsrot, déi mer jo bräichten, fir zum Beispill d'Rechtssituatioun ze verbesseren, wéi se haut ass.

Dat Zweet ass: Et gëtt awer eng Rei rechtlech Mechanismen, op déi mer eis kënnen beruffen, an eng Rei international oder multinational Mandater, op déi mer eis kënnen beruffen, wëssend natierlech, datt dat net den Optimum ass. Do si mer eis eens. Ech mengen awer net, wa mer an enger Situatioun wäere vu gréisseren Konflikter, datt ee sech et da kéint erlaben, an esou e Konflikt ze zéien, ouni datt ee mindestens awer gutt motivéiert en internationalt oder multinationalt Mandat hätt.

A kuckt emol, Dir hutt d'Beispill genannt, wat e gutt Beispill effektiv ass, vum Irak-Krich mat der sougenannter Koalitioun vun de Wëllegen. Do huet Lëtzebuerg jo och net matgemaach, do war et ganz ënnerschiddlech an Europa, wien do matgemaach huet a wies sech do ugeschloss huet a wien net. An dat war eng Risendiskussioun. Den Här Kartheiser huet zu Recht och nach drop higewisen, datt och do versicht ginn ass, mat falsche Biller an der UNO virzegoen, fir dat ze justifizéieren. Mee et hunn nach laang net all Länner matgemaach, och Däitschland zum Beispill huet sech dee Moment, zu deem Zäitpunkt, iwwregens mat gerenger Regierungsbedeelegung, Här Baum, net dorunner bedeelegt.

Duerfir, ech mengen dat gëtt souwisou ..., wann Der e Konflikt hutt, natierlech, wéi gesot, hätt ech am léifsten och eng international Rechtssituatioun, déi vill besser wär wéi déi, déi mer haut hunn. Mee wann Der e Konflikt hutt, kritt Der egal wéi eng international Diskussioun. Dir kritt eng Diskussioun, op d'mannst an den demokratesche Länner an de Parlamenten. An ech mengen net, datt et méiglech wär, wann et net zu 100 % justifizéiert wär, op d'mannst net an den EU-Länner, fir einfach esou matzezeien an e Konflikt eran, wou d'Situatioun net justifizéiert wär.

Da sot Der: „D'Welt huet sech net geännert.“ Dach, ech mengen, datt d'Welt haut vill méi komplex ginn ass, wéi se war. Et hätt ee kënnen mengen no 1989, nom Fall vun der Mauer, et géif séier an eng Richtung goen, wou et méi ziviliséiert géif an der Welt ëmgoen, wou et manner komplex wär. Mee et ass just de Contraire geschitt!

Éischstens emol hu mer haut méi Atommuechten op der Welt wéi jee, vill méi wéi zu där Zäit, an et riskéieren der nach ëmmer derbäizekommen. Zweetens hu mer och nei Muechtzenteren iwwerall op der Welt. Déi sinn och ganz ënnerschiddlech, wéi soll ech

soen, déi setze sech ganz ënnerschiddlech zesammen, wann een einfach elo emol philosophesch kuckt. An der Zäit virun 1989, fannen ech perséinlech, do hat Der esou alles, wat dann zu dem sougenannten - entre guillemets - „kommunistesche“ Bord gezielt huet, an da plus ou moins all de Rescht.

Haut ass et vill méi komplizéiert. Haut hutt Der ganz ënnerschiddlech Situatiounen, ganz ënnerschiddlech Muechtzenteren. An et ass och esou, datt déi Muechtzenteren natierlech net ëmmer demokratesch sinn, ganz oft net demokratesch sinn. Et ass zwar esou, datt d'Welt insgesamt méi demokratesch ginn ass wéi virun 1989. Dat géif een zwar heiansdo net mengen, mee wann Der emol international Studie kuckt, do kënnst Der dat awer erëmfannen, datt dat de Fall ass. Mee insgesamt ass et méi komplex ginn an da sinn och d'Problemer méi komplex ginn.

Dir hutt haut Bedroungen, déi sinn et déizäit net ginn. Ech wëll der nëmmen e puer opzielen. Haut hutt Der, dat gëtt genannt „the hybrid threats“, also hybrid Bedroungen. Dat ass Propaganda zum Beispill. Natierlech ass et och déizäit scho Propaganda ginn, mee erënnert lech drun, am Vietnamkrich, do ass Propaganda gemaach ginn, do sinn d'Amerikaner mat Fligeren iwwert de Vietnam geflunn an do hu se Trachten erofgepucht fir Propaganda.

Ech mengen, haut brauche mer dat net méi. Haut hunn ech ganz aner Méiglechkeeten. Haut kann ech Wale beaflossen op eng Aart a Weis, dat hu mer jo an de leschte Joren erlieft, déi ganz anescht ass, wéi dat nach zu där Zäit war. Dat heescht, et si ganz nei Bedrounge bäikomm, déi sinn et déizäit net ginn. Duerfir wäerten och vill Konflikter sech ausdroen oder et wäert vill versicht ginn ze destabiliséieren op eng Aart a Weis, déi net onbedéngt am Sënn ass, wéi mer eis dat virstellen. Do fueren da Panzeren a Fligeren direkt hin an hier. Mee et gëtt ganz aner Méiglechkeeten haut, fir e Land ze destabiliséieren, wéi dat nach virun enger Zäit de Fall war.

Et gëtt nei Bedroungen, zum Beispill de Klimawandel. Dir hutt d'Sahelzon; dee Konflikt, deen do stattfënt, den Hannergrond vun deem Konflikt an der Sahelzon ass zu engem ganz groussen Deel de Klimawandel, well do geet et ëm den Zougang zum Waasser, Zougang zu fruchtbarem Land an esou weider. Dat heescht, déi ganz Klimawandeldiskussioun mussen mer och an d'Preventioun kréie vun der Defense. Dat ass eppes, woufir ech mech vun Ufank un agesat hunn a wou ech och elo frou sinn, datt dat innerhalb vun der EU e grousst Thema ginn ass, innerhalb vun der NATO neierdéngs e grousst Thema ginn ass, natierlech och elo dank dem Wiesel an de Vereenegte Staaten och méi oppe gekuckt gëtt wéi nach virun zwee Joer, wou ech dann e bësse wéi en Exot gekuckt gi sinn, wann ech an enger NATO-Sëtzung esou eppes opgeworf hunn.

Cyberattacken zum Beispill gëtt et haut, déi sinn et och déizäit net ginn. Also dat heescht, d'Bedrounge si vill méi komplex ginn, d'Welt ass méi komplizéiert ginn. An duerfir mengen ech net, datt ee ka soen, et wär haut éischter manner dramatesch. Ech fannen éischter, datt et méi dramatesch ass. An dann ass natierlech och eppes, wat derbäikënnst: Den Zerstéierungspotenzial ass kolossal ginn. Also ech mengen, och dowéinst kann einfach e militäreschen Agrëff nëmmen ëmmer dat allerleschte Mëttel sinn, well mir setzen ëmmer op - Wéi soll ech soen? - engem Poverfaass iwwerall, well d'Zerstéierungspotenzial extreem grouss ginn ass an der Welt.

An duerfir ass et jo och esou wichteg, an dat wëll ech awer och derbäi soen ... Mir maache jo e bëssen hei, wéi wa mer hei e Gesetz géife stëmmen iwwer Asätz vun der Armée, wéi wann dat esou en Alleinstellungsmerkmal wär an eiser Verteidegungspolitik. Ech mengen, et waren d'Madamm Mutsch an och nach anerer, déi dorop higewisen hunn, an ech mengen, den Här Halsdorf och, datt mer eng „3D“-Politik zu Lëtzebuerg hunn. An dat hei bett sech jo och doranner an. Mir kucken dat hei jo ëmmer am Geescht vum Developpement, vu Kooperatioun, d'Diplomatie spillt eng Roll, dat heescht also, déi ganz Palett vun der Verteidegungspolitik, déi ass agebett an deen „3D“. An duerfir muss een dat och esou gesinn an deem Kontext, an et kann een net dat Gesetz, wat mer hei stëmmen, lassgelleist vun deem ganze Rescht gesinn.

Natierlech, ech hu kee Problem, ech verstinn d'Positioun vum Här Baum. An ech soen ëmmer, ech respektéieren déi ganz kloer, well ech mengen, dat ass eng konsequent Positioun. Déi kann een hunn. Ech mengen awer net, datt se am Endeffekt realistesch ass, datt se d'Strooss ëmmer hält. Mee bon! Ech mengen, mir hunn dat oft ausdiskutiert. An ech muss awer soen, Här Baum, Dir sidd jo, mengen ech, wann ech dat elo gutt am Kapp hunn, elo gläich net méi an dëser Chamber derbäi, ech soen lech op alle Fall Merci fir déi flott Ausenanersetzungen, déi mer haten, an duerfir sinn ech awer frou, datt Der mech haut weinstens awer och eng Kéier gelueft hutt an enger vun Äre leschte Rieden. Dat huet mech wierklech gefreet.

Dann hunn ech nach e puer Froen, op déi ech wëll agoen. Dat Éischt: Et ass geschwat gi vun de Coo-

pérations bilatérales. D'Coopérations bilatérales, den Här Kartheiser hat dat opgeworf, well mer dat jo am Text hei net hikritt hunn, de Gros vun de Coopérations bilatérales, déi mer wäerte maachen, ech mengen, dat weess den Här Kartheiser och, déi sinn awer iergendwou agebett a multinational Mandater oder international Mandater; et gëtt et eigentlech ganz wéineg. Mee ech ginn lech awer Recht, et wär gutt gewiescht, wa mer och hei nach bis an de leschten Detail eng Definitioun fonnt hätten. Dat hu mer leider net hikritt.

Dann zu senger Remark mat der Loftopklärung, do ginn ech ëm och Recht. Mee do maache mer och vill. Ech mengen, d'Armée geet jo ganz vill an den Droneberäich eran, an am Droneberäich haapt-sächlech Opklärungsdrone a soss näischt, an och nach aner Elementer, déi mer do wäerten asetzen.

An dann zu deem, wat gesot ginn ass, datt jo am Gesetz de Minister, also d'Regierung, sech verpflichtet, fir reegelméisseg iwwert d'Asätz och an d'Chamber ze kommen an ze berichten. An ech wëll natierlech wäit doriwwer erausgoen. Ech mengen, Dir wësst, ech hunn déi éischte Kéier d'Parlament agebonnen an den NATO Defence Planning Process. Ech kann lech och soen: Et wäerten zwee Gesetzter nach virum Summer kommen, déi wäert ech an de Regierungsrot bréngen. Dat eent ass natierlech d'Militärgesetz, dat neit Militärgesetz. Dat ass an de leschten Zich, de leschten Negociatiounszych. An dann dat Zweet, dat wësst Der natierlech, well ech lech dat virgestallt hat deemools hei, wéi mer déi Sëtzung am Huis clos haten, dat sinn déi nei Gefierer fir d'Armée. Och do wäert d'Gesetz da virum Summer kommen an da wäerte mer dat selbstverständlech och an der Chamber deposéieren.

An dann, fir op déi Fro awer och anzegoen, wou gesot ginn ass, mir sollen eis net nëmme beschränken op dat, wat elo déi Missiounen ubelaangt. Och d'Ligne-directrice si mer amgaangen ze iwwerschaffen an déi wäerte mer dann och, wann ech se duerch de Regierungsrot bruecht hunn, selbstverständlech eng Kéier an der Kommissioun zur Debatt bréngen, also virstelle kommen, an da kënnen mer déi och kontrovers zesammen diskutéieren.

Här President, dat wär et gewiescht vu menger Säit. Wéi gesot, nach eng Kéier allen Deputéierte merci fir déi gutt Zusummenaarbecht a virun allem och merci fir déi breet Zoustëmmung.

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- An ech soen dem Här Verdeedegungsminister François Bausch villmools Merci. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7325. Den Text steet am Document parlementaire 7325'.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7325 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänkt un. Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen.

Duerno maachen ech den Appel nominal fir déi, déi wëllen e Vote par procuration ofginn.

(Appel nominal pour votes par procuration)

Domadder ass dëse Projet de loi mat 56 Jo-Stëmme géint 4 Nee-Stëmmen ugehall.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch (par Mme Martine Hansen), MM. Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen (par M. Georges Engel), Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup (par M. Fernand Kartheiser) et Roy Reding.

Ont voté non : MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.